

OBSAH

Obsah	1
1 Úvod	2
2 Profil	3
3 SWOT analýza	22
Přílohy	25

1 ÚVOD

Tato studie vznikla za účelem přípravy integrované strategie rozvoje (dále jen „strategie“) území působnosti Místní akční skupiny (dále jen „MAS“) Pobeskydí. Jejím cílem je poskytnout místním aktérům informace relevantní pro potřeby dalších fází plánovacího procesu.

Studie vychází z metodologie *desk research*. Data získaná z veřejně dostupných zdrojů, od MAS Pobeskydí a jednotlivých obcí byla zpracována s pomocí popisných statistických a kartografických metod. Metody statistické analýzy dat umožnily popsat vývoj a současnou situaci v území a v jednotlivých obcích a srovnat je s vývojem a situací na regionální a celostátní úrovni. Mapy, obsažené v příloze č. 2 této studie, umožnily posoudit prostorovou dimenzi popisovaných jevů a poukázat na specifika jednotlivých součástí území.

Výsledky provedených analýz jsou shrnuty v kapitole č. 2 této studie (Profil). Mají charakter objektivních „tvrdých“ dat, která je nutné pro potřeby dalšího plánování transformovat do podoby vnitřních a vnějších potenciálů a limitů rozvoje území. Návrh této transformace je předmětem kapitoly č. 3 (SWOT analýza). Je žádoucí, aby SWOT analýza území byla projednána s místními aktéry, kteří ji dopracují tak, aby odrážela skutečné potřeby rozvoje území, jež jsou metodami popisné statistické analýzy neuchopitelné.

Je jisté, že finální strategie bude muset splňovat přinejmenším základní obsahové a formální náležitosti kladené na tento typ dokumentů. Dvouletá usilovná práce hierarchicky vyšších aktérů dosud nedospěla dále, než k návrhu metodiky, která by tyto náležitosti stanovovala, a proto i tuto studii nelze považovat za víc, než podklady pro budoucí plánování.

2 PROFIL

2.1 VYMEZENÍ

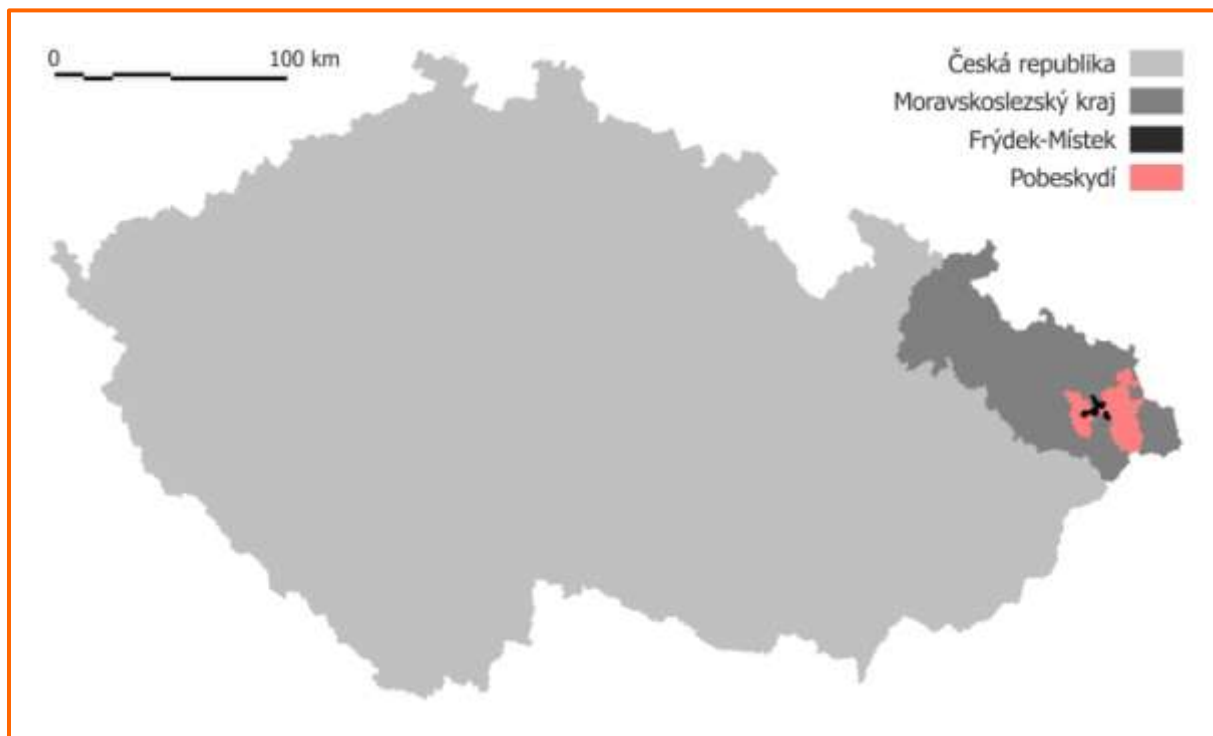
Pobeskydí se nachází ve východní části Moravskoslezského kraje, v nejvýchodnější části České republiky. Jeho území je definováno jako vnitřně koherentní region vymezený územími obcí, které jsou členy následujících svazků obcí:

- Mikroregion Žermanické a Těrlické přehrady,¹
- Sdružení obcí povodí Stonávky,
- Sdružení obcí povodí Morávky a
- Sdružení měst a obcí povodí Ondřejnice,²

a území čtyř dalších obcí,³ které nejsou členy žádného z výše vyjmenovaných svazků.

Vymezení tohoto území na úrovni obcí a jejich svazků znázorňuje příloha č. 1. Polohu Pobeskydí a základní údaje o území přibližují následující mapy a tabulky.

Obrázek č. 1: Lokalizace Pobeskydí v územně-správním členění České republiky

Tabulka č. 1: Lokalizace Pobeskydí v územně-správním členění České republiky

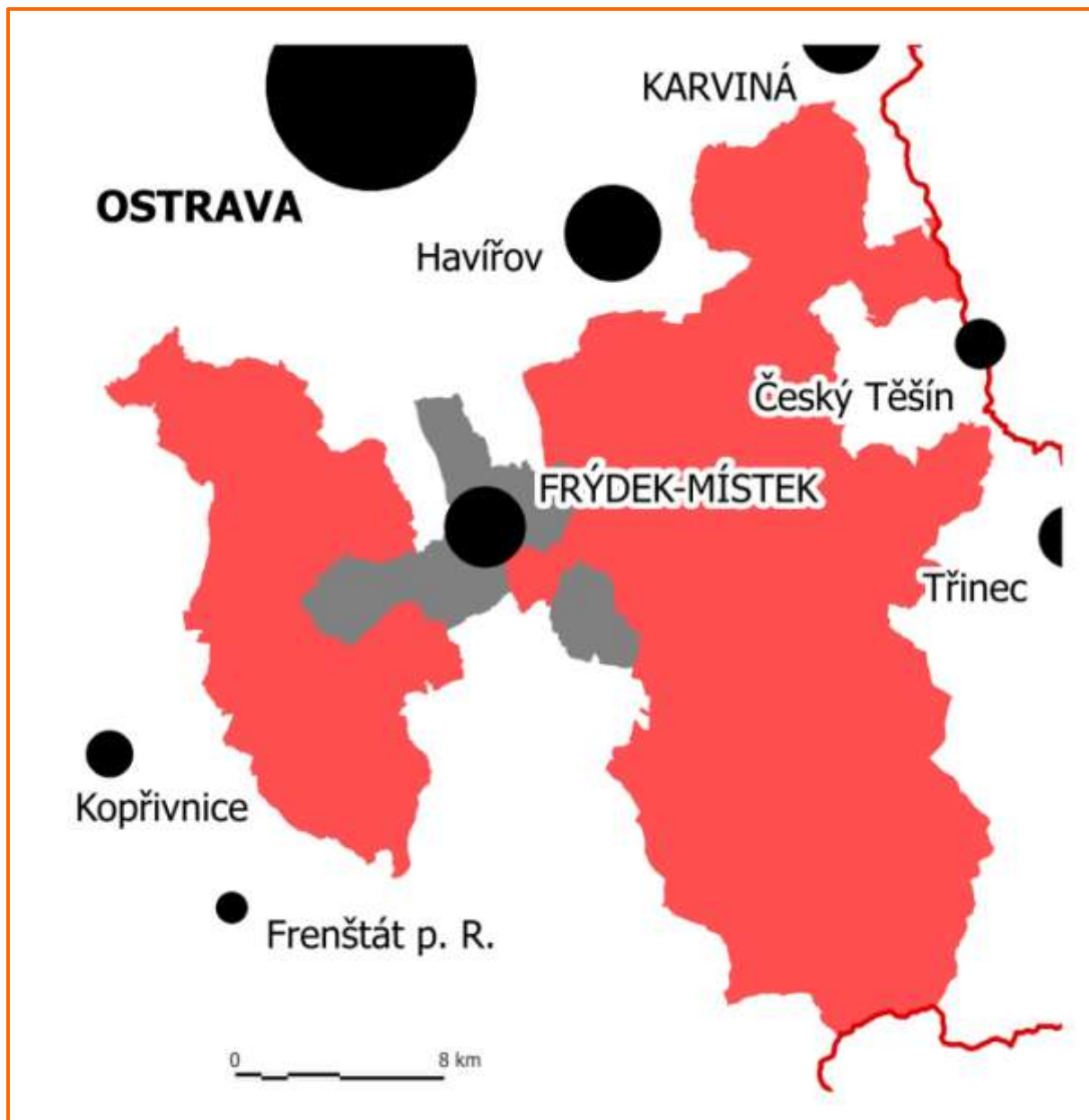
Hierarchická úroveň	Celek
NUTS II (region soudržnosti)	Moravskoslezsko
NUTS III (kraj)	Moravskoslezský kraj
NUTS IV / LAU I (okres)	Frýdek-Místek, Karviná, Ostrava-město

¹ S výjimkou statutárního města Havířova, jehož území není do Pobeskydí zahrnuto.

² S výjimkou obce Kateřinice, jejíž území není do Pobeskydí zahrnuto.

³ Horní Suchá, Chotěbuz, Staré Město a Stonava.

Obrázek č. 2: Lokalizace Pobeskydí v zázemí ostravsko-karvinské aglomerace

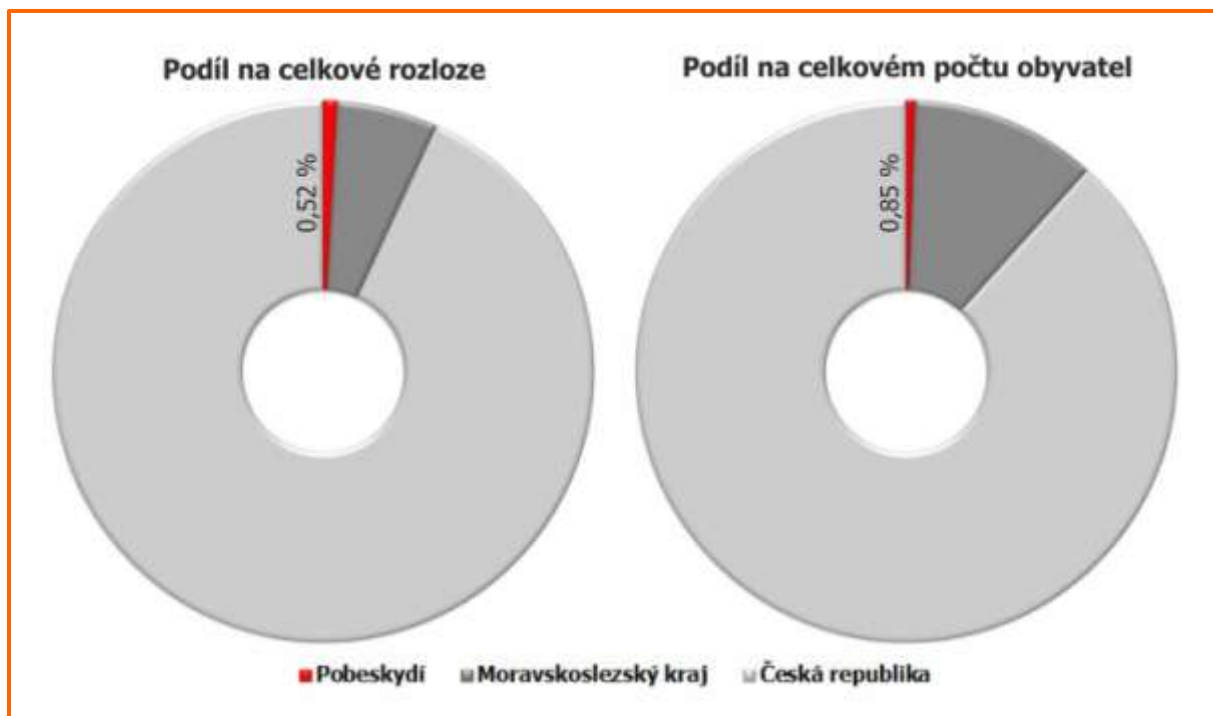
Tabulka č. 2: Základní údaje o Pobeskydí⁴

Údaj	Hodnota
Rozloha	541,68 km ²
Počet obyvatel	66 965
Míra lidnatosti	123,63 obyvatel/km ²
Počet obcí	43
Počet místních částí	53

⁴ K 31. prosinci 2012.

Pobeskydí se podílí přibližně půl procentem na celkové rozloze území České republiky a necelým jedním procentem na jejím celkovém počtu obyvatel.

Obrázek č. 3: Podíl Pobeskydí na celkové rozloze a celkovém počtu obyvatel České republiky⁵

2.2 KRAJINA

Pobeskydí lze z fyzickogeografického pohledu rozdělit na tři základní celky:

- horský masiv Beskyd – jižní část regionu,
- okrajové části Ostravské pánve – severní část regionu a
- přechodnou oblast – neostře vymezená oblast pahorkatin a vrchovin.

Rozmanitost krajiny a jejích složek na relativně malém území je bohatstvím Pobeskydí. Je určujícím faktorem sídelní struktury, ekonomických aktivit a současně zdrojem potenciálů a limitů dalšího rozvoje území.

Beskydy jsou z geologického hlediska utvářeny různě odolnými mezozoickými a paleogenními sedimenty Západních Karpat, zatímco Ostravská pánev je vyplněna převážně neogenními a kvartérními sedimenty. Odolnost geologického podkladu a procesy, které na jeho tvarování působily, se podílely na utváření specifického reliéfu. Pro Beskydy je charakteristické rytmické střádání horských hřbetů a místy poměrně ostře zaříznutých hlubokých říčních údolí, Ostravská pánev má reliéf mírně zvlněný. Pobeskydí zasahuje svým severním okrajem na území ostravsko-karvinského revíru s dosud probíhající těžbou černého uhlí. Na dalších místech území jsou těženy stavební materiály. Geologická stavba a morfologie krajiny vytváří podmínky pro četné svahové deformace a hloubkovou i plošnou erozi.

V důsledku značné vertikální členitosti reliéfu jsou klimatické poměry Pobeskydí velmi pestré. Jsou zde zastoupena území s teplým i území s velmi chladným klimatickým typem. Vertikální členitost reliéfu spolu s otevřeností území k severu (Ostravská pánev) způsobuje značnou proměnlivost povětrnostních činitelů, specifickou v rámci celé České republiky (s výrazným vlivem ze severu). S rostoucí nadmořskou výškou teplota klesá, poměrně často se vyskytují teplotní inverze a meteorologické stavy podmíněné místní konfigurací terénu. V severních částech blízkých ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci tyto stavy způsobují místy nepříznivé rozptylové podmínky a hromadění exhalací z dopravy a hospodářské činnosti. Rozložení srážek souvisí jak s výškovými poměry, tak se směrem převládajících vlhkých větrů a polohou území směrem k nim. Horské polohy jsou deštivější (o 30–60 %), než by jim příslušelo podle nadmořské výšky, což souvisí s nekrytou nárazovou polohou nejvyšších beskydských hřbetů. Čas od času bývá Pobeskydí postiženo extrémními meteorologickými jevy typu příválových nebo několika-

⁵ K 31. prosinci 2012.

denních vytrvalých srážek, které v kombinaci s dalšími vlivy mohou vést ke vzniku povodní, nebo orkánů. Potenciální hrozbou, jejíž průběh a dopady lze v současnosti obtížně vyhodnotit, mohou být dlouhodobé klimatické změny.

Současná říční síť Pobeskydí je výsledkem složitého vývoje v třetihorách a čtvrtohorách. Hlavními vodními toky odvodňujícími území jsou Olše, Ondřejnice, Morávka, Lučina, Stonávka a Ropičanka, které se přímo nebo prostřednictvím toků vyššího řádu vlévají do Odry. Rozkolísanost průtoků jednotlivých vodních toků, podmíněná klimatickými a geomorfologickými vlivy a také působením člověka na krajinu, se projevuje čas od času povodňovými stavy, které působí značné hospodářské škody. Výraznými hydrologickými prvky, podílejícími se na utváření charakteru krajiny, jsou vodní nádrže Morávka (na stejnojmenné řece), Žermanice (na Lučině) a Těrlícko (na Stonávce). Tyto a další, rozsahem menší vodní plochy plní úlohu zásobáren pitné i užitkové vody a mají rekreační, retenční a další významné vodohospodářské funkce. Jako součást protipovodňové prevence jsou postupně realizována opatření zaměřená na revitalizaci vodních toků a drobných vodních ploch.

Přirozený krajinný pokryv (bučiny, dubina, v nižších polohách luhy a olšiny) se v Pobeskydí téměř nedochoval. Byl nahrazen smrkovou monokulturou, antropogenizovanými loukami a vegetací typickou pro zemědělsky obhospodávanou kulturní krajinu. Druhotně v této krajině nalézájí útočiště i vzácné druhy rostlin a živočichů. V současné době dochází k nárůstu podílu listnatých dřevin (buk, jedle, javor klen a další) a k mírnému nárůstu rozlohy lesů. Zejména v Beskydech se můžeme setkat s řadou chráněných a ohrožených druhů rostlin, např. s chrpou měkkou, vstavačem mužským a vstavačem osmahlým, střevíčníkem pantoflíčkem, prstnatcem bezovým, lilí zlatohlávkem, rosnatkou okrouhlostou nebo d'áblíkem bahenním. Na loukách a pastvinách se dochovaly vzácné orchideje, kopretiny nebo zvonky. V meandrech řek i u dalších vodních ploch lze nalézt stanoviště některých druhů lakušníků, porosty růžkatce, rdestů a bublinatek. Okolí vodních toků je silně ohroženo invazními druhy rostlin, zejména netýkavkou žláznatou a křídlatkou, případně bolševníkem velkolepým. Nebezpečí představují rovněž původní domácí expanzivní druhy (druhy druhotné sukcese).

Typickými obyvateli lesů a luk jsou jelení a srnčí zvěř, prase divoké, liška, kuna, jezevec či kočka divoká. Postupně se do Pobeskydí vrací velké šelmy – rys, vlk či medvěd. Vedle běžných drobných savců, jako jsou rejsek obecný, veverka obecná, myšovití hlodavci a další, se vyskytují i vzácné druhy plcha lesního, rejška alpského či chránění netopýři (velký, vousatý, ušatý). Intenzivní zemědělství ohrožuje řady polní zvěře – zajíců a koroptví. Předmětem ochrany mezi ptactvem jsou např. čáp černý, jeřábek lesní, tetřev hlušec, datel černý (v Beskydech) nebo ledňáček říční, kopřivka obecná (při meandrech řek a v Poodří). V Pobeskydí se lze setkat s řadou druhů obojživelníků a plazů, např. s mlokem skvrnitým, čolkem horským a čolkem velkým, kuňkou žlutobřichou nebo obecnou, zmijí obecnou, užovkou hladkou nebo slepýšem. Bohatost místní fauny doplňují chráněné druhy hmyzu a bezobratlých, např. otakárek fenyklový a otakárek obecný, roháč obecný, rak kamenáč a rak říční. Potenciální hrozbu pro ekosystémy představují nepůvodní druhy živočichů, např. rak signální a rak pruhovaný, střevlíček východní či norek americký.

2.3 SPOLEČNOST

2.3.1 HISTORIE

Klíčem pro pochopení současných problémů a výzev Pobeskydí je jeho historie. Život pod Beskydami nebyl nikdy snadný. Těžké přírodní podmínky dlouho bránily trvalejšímu osídlení. Díky své poloze se region v průběhu historie často stával prostorem, ve kterém se střetávaly mocenské zájmy okolních států. Početné válečné konflikty vedly k častým posunům hranic, podobu místní společnosti dotvářelo míšení různorodých etnických a kulturních vlivů. Historie Pobeskydí je spojena především s Těšínským knížectvím a samotným městem Těšín. Ten se nacházel na křižovatce starých obchodních tras a postupně se stal kulturním, hospodářským a politickým centrem východní a severní části regionu. Západní část území připadala k místeckému a hukvaldskému panství. Pro osídlení území bylo významných několik velkých kolonizačních vln: od 12. století lesní lánová kolonizace a ve 13. století německá kolonizace. Pronikání do blízkosti a centra Beskyd probíhalo o několik století později a až do období valašské kolonizace nemělo nikdy delšího trvání. Lidé osídlující horský masiv Beskyd se nejprve živilí salašnictvím a později těžbou a zpracováním dřeva.

Od počátku 19. století docházelo v souvislosti s průmyslovou revolucí k rychlému hospodářskému rozvoji regionu. Jedním ze směrů rozvoje se stala hutní výroba založená na místních zásobách železné rudy a později též na zásobách uhlí v nedalekých pánevích oblastech. Novým impulzem dalšího rozvoje území se stala výstavba železnice a formování nového průmyslového centra na nedalekém Ostravsku. Novým prvkem způsobu života se stává tzv. kovozemědělství, zvláštní kombinace životního stylu propojující tradiční silnou vazbu ke krajině s intenzivní průmyslovou výrobou v továrnách. Spolu s industrializací Ostravska postupně dochází k odlivu obyvatel z venkovských obcí.

Po rozpadu habsburské monarchie po prohrané první světové válce byl region jedním z hlavních center národnostních sporů mezi Poláky a Čechy, které neskončily ani s rozdělením území podél hraniční řeky Olše v roce 1920. Obnovení sporů se region dočkal v roce 1938, kdy byla část území obsazena polskou armádou. V průběhu druhé světové války bylo území až do osvobození v dubnu 1945 zčásti součástí nacistického Německa, zčásti součástí protektorátu Čechy a Morava. Těžce přístupný horský masiv Beskyd byl přitom zejména na sklonku války jedním z center intenzivního protihitlerovského odboje. Po osvobození Československa a změně politického režimu došlo postupně k centrálně řízené přeměně venkovského charakteru Pobeskydí.

V období padesátých až osmdesátých let dvacátého století pokračovala industrializace nedalekých městských center a na ni vázaný odliv obyvatel z venkovských obcí. Některá sídla zanikla na dně vybudovaných přehradních nádrží nebo na poddolovaných územích, jiná nově vznikla nebo byla znovuvybudována. Základem venkovského hospodářství byla centrálně řízená jednotná zemědělská družstva a státní statky, v jejichž předimenzovaných areálech našla útočiště nejen zemědělská, ale také přidružená výroba a služby. V důsledku mechanizace a industrializace zemědělství došlo k zásadním změnám krajinné struktury. Podstatný vliv na rozvoj Pobeskydí měla středisková soustava obcí: ve významnějších venkovských sídlech byla rozvíjena základní infrastruktura a obslužnost, zatímco nejmenší sídla byla v rozvoji omezována. Řada z nich postupně získala novou, rekreační funkci prostřednictvím chataření, chalupaření a podnikové rekreace.

Neudržitelnost státem ovládaného socialistického zřízení se projevila po roce 1989, kdy došlo ke zhroucení významné části místních, uměle udržovaných sociálních a ekonomických vazeb. Využití krajiny se pozvolna vrací do podoby blízké původnímu charakteru, méně dynamicky jsou obnovovány původní sociální vazby. Obnovením obecní samosprávy v roce 1990 a vznikem krajů v roce 2001 došlo k posílení možností samosprávné lokální a regionální politiky. Řada problémů vyvstala s potřebou navrátit znárodněné majetky původním vlastníkům, častěji však jejich potomkům v druhé nebo třetí generaci, z nichž mnozí o vrácení majetku z různých důvodů nemohli nebo nechtěli pečovat.

Struktura venkovského hospodářství a trhu práce byla ovlivněna přechodem k tržnímu systému fungování ekonomiky a privatizací. Řada provozů nevydržela související tlaky a zanikla, úspěšnější prošly výraznou transformací. V návaznosti na blízkou ostravsko-karvinskou průmyslovou aglomeraci pokračují rozsáhlé investice do infrastruktury a dochází k příchodu nových investorů, z nichž nejvýznamnější našel útočiště v nově vybudované průmyslové zóně v Nošovicích. Tvářnost krajiny a charakter místních společenství kromě toho ovlivňují selektivně působící a geograficky polarizované procesy migrace. Ve většině obcí Pobeskydí v posledních dvou dekadách dochází k přílivu nových obyvatel.

2.3.2 OBYVATELSTVO

V Pobeskydí žilo k 31. prosinci 2012 celkem 66 965 obyvatel. Jejich rozmístění znázorňuje mapa,⁶ která je součástí přílohy č. 2. Z mapy vyplývá, že míra lidnatosti je v jižní části území, kterou vyplňují hřbety Moravskoslezských Beskyd, výrazně nižší než v severních oblastech, jež postupně přecházejí do Ostravské pánve. Celková míra lidnatosti území dosahuje 123,63 obyvatel/km² s maximem v obci Horní Suchá (467,16) a minimem na Morávce (12,47). Populačně nejsilnějším je mikroregion měst a obcí povodí Ondřejnice (21 909 obyvatel⁷). Nejlidnatější obcí Pobeskydí je Horní Suchá (4 576 obyvatel), nejmenší obcí regionu jsou Nižní Lhoty (257). Pod konvenční hranici vymezení obcí venkovského typu (méně než 3 000 obyvatel) spadá 37 obcí, z toho pět náleží do kategorie nejmenších obcí (méně než 500 obyvatel).

Sídelní struktura a populační velikost obcí Pobeskydí prošla v průběhu dvacátého a počátku dvacátého prvního století zásadními změnami v důsledku urbanizace, suburbanizace, budování vodohospodářské infrastruktury a těžby uhlí. Od roku 1991 došlo k nárůstu celkového počtu obyvatel Pobeskydí o více než 9 %, ⁸ přičemž většina obcí regionu v tomto období populačně získala (některé velmi významně – obce Vělopolí a Horní Bludovice o více než 40 %) nebo alespoň neztratila, pouze obec Pražmo zaznamenala více než sedmiprocentní populační úbytek (viz mapy, ⁹ které jsou součástí přílohy č. 2). Hnací silou tohoto vývoje je migrace práce schopného obyvatelstva do obcí v zázemí okolních měst.¹⁰ Pro rozvoj bydlení jsou atraktivní především podhorské obce s dobrou dopravní dostupností a fungujícími službami. Významnou část nově přichozích tvoří mladé rodiny s dětmi, které opustily

⁶ Rozmístění obyvatelstva.

⁷ Bez Kateřinic, jejichž území není do Pobeskydí zahrnuto.

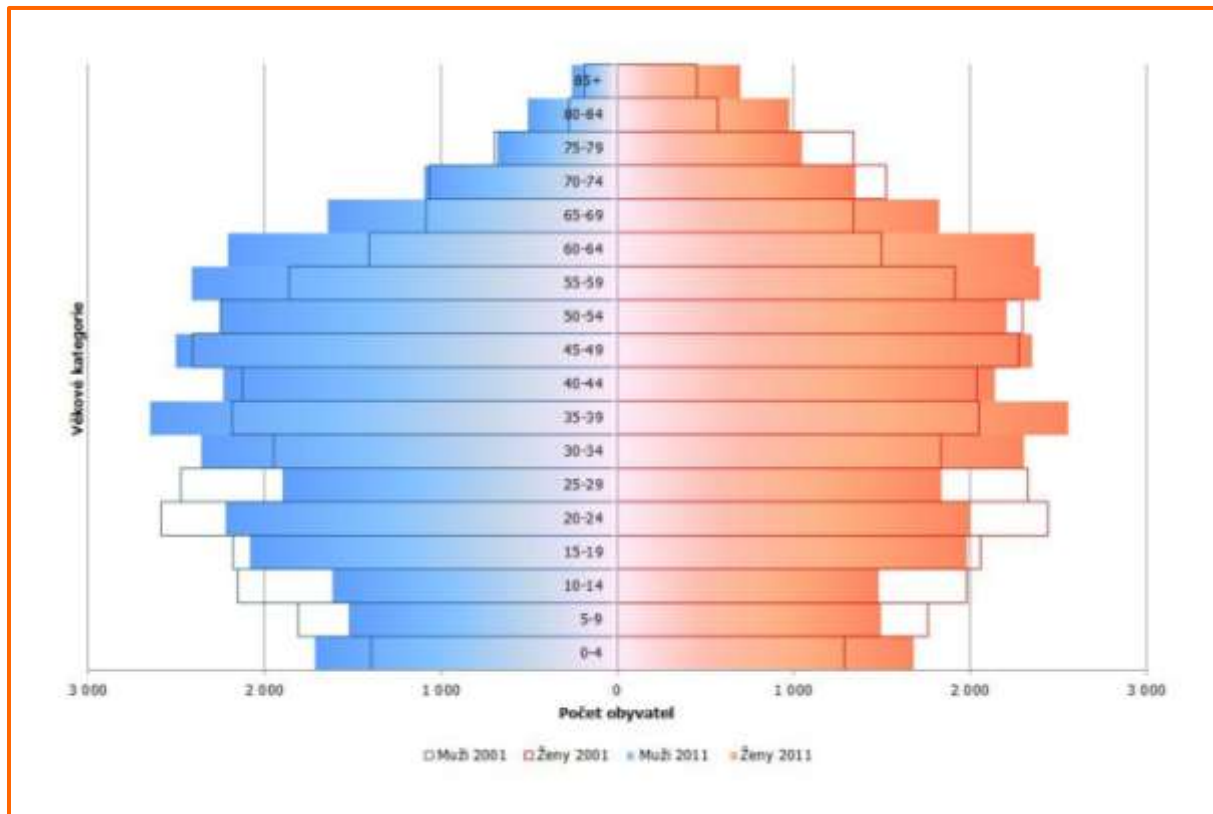
⁸ K 26. březnu 2011.

⁹ Index vývoje počtu obyvatel I a II.

¹⁰ Tuto skutečnost dokládá analýza dynamiky obyvatelstva Webbovou metodou (viz stejnojmenná mapa, která je součástí přílohy č. 2). Většina obcí náleží k přírůstkovým populačním typům C (11 obcí), D (28) a k přechodnému typu C/D (1), v nichž je určujícím faktorem celkového přírůstku kladné migrační saldo. Dvě obce náleží k typu G, pro který je charakteristický migrací tažený celkový úbytek obyvatelstva. Jedna obec náleží k přírůstkovému, přirozenou reprodukci hnanému typu A.

městské prostředí. Ve střednědobém výhledu lze očekávat pokračování tohoto trendu, přičemž jeho intenzita se bude postupně snižovat.

Obrázek č. 4: Věková struktura obyvatelstva¹¹

V souladu s obecnými populačními trendy dochází i v Pobeskydí k demografickému stárnutí,¹² jehož průběh v jednotlivých obcích však výrazně deformuje selektivní charakter migrace. Některé, především migračně atraktivní obce tento proces zasahuje prozatím s menší intenzitou nebo zde dokonce krátkodobě dochází k demografickému mládnutí, obce s nižšími hodnotami migračních přírůstků však demograficky stárnou velmi výrazně. Index demografického stárnutí¹³ dosahuje průměrně hodnoty 1,0591, přičemž maxima dosahuje v Nižních Lhotách (1,4857) a minima v Žermanicích (0,6275; viz mapa,¹⁴ která je součástí přílohy č. 2). Do budoucna lze předpokládat celkové demografické stárnutí populace žijící v Pobeskydí, přičemž ve střednědobém horizontu bude tempo tohoto procesu zvláště intenzivní v obcích, jejichž populace jsou dosud relativně mladé. Změny v rozmístění obyvatelstva a v jeho věkové struktuře kladou vysoké nároky na přizpůsobení kapacity a struktury sítí infrastruktury a služeb v jednotlivých obcích.

V období mezi sčítáními lidu, domů a bytů 2001 a 2011 došlo v Pobeskydí k výraznému zlepšení vzdělanostní struktury obyvatelstva. Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním na počtu obyvatel starších patnácti let zde vzrostl o více než čtyři procentní body (na 11,95 %), čímž se Pobeskydí téměř vyrovnalo průměru celé České republiky (12,46 %) a výrazně překročilo úroveň Moravskoslezského kraje (11,24 %). Tuto skutečnost lze z větší části přičíst migraci vzdělaných (a dostatečně finančně zabezpečených) obyvatel z měst do jejich venkovského zázemí, jak napovídá mapa,¹⁵ která je součástí přílohy č. 2. Z ní je patrná koncentrace vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva do obcí, které zaznamenávají v posledních deseti letech vysoké migrační přírůstky a které disponují dobrou dopravní dostupností městských center, v nichž vysoce kvalifikované pracovní síly nacházejí své uplatnění. Podobně variabilní (s opačnou polaritou) je situace v prostorové koncentraci obyvatelstva s nižší vzdělanostní úrovní.

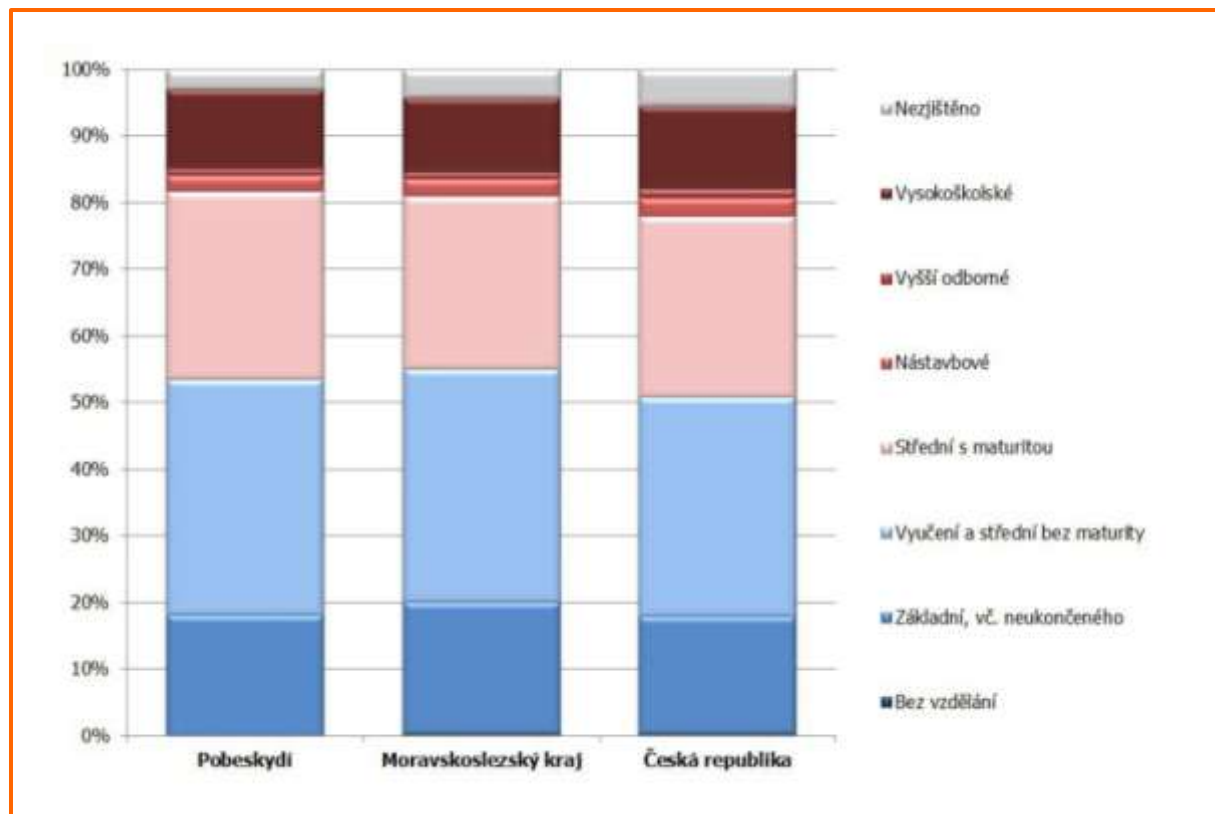
¹¹ K 26. březnu 2011 a k 1. březnu 2001.

¹² Viz znázornění věkové struktury obyvatelstva prostřednictvím věkových pyramid za roky 2001 a 2011.

¹³ Poměr počtu obyvatel v poproduktivním věku a počtu obyvatel v předproduktivním věku.

¹⁴ Index demografického stárnutí.

¹⁵ Vzdělanostní struktura obyvatelstva.

Obrázek č. 5: Vzdělanostní struktura obyvatelstva¹⁶

2.3.3 HOSPODÁŘSTVÍ

Pobeskydí je horským a podhorským regionem, jehož hospodářský význam úzce souvisí s vývojem blízké ostravsko-karvinské průmyslové aglomerace. Když počátkem devadesátých let minulého století postihly Ostravsko vážné hospodářské problémy, důsledky pocítili lidé i ve venkovských obcích Pobeskydí. Hospodářské problémy byly způsobeny souběhem několika procesů. Předně celý systém domácího hospodářství musel projít přeměnou centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku založenou na tržních principech. Zároveň se Ostravsko muselo, podobně jako jiné tradiční průmyslové, strukturálními deformacemi postižené regiony v bývalých socialistických státech, vypořádat s náhlým hospodářským propadem, jehož přímým důsledkem byl pokles celkové zaměstnanosti v jádru průmyslové oblasti i v jejím širším zázemí. Celý region byl dále znevýhodněn chybějícím dálničním napojením na růstové regiony, periferní polohou v rámci České republiky, horší vzdělanostní strukturou obyvatelstva, v samotném Ostravsku pak i nižší kvalitou životního prostředí a nepříznivým image udržovaným sdělovacími prostředky. Ve venkovských oblastech Pobeskydí byla situace o to obtížnější, že transformaci procházelo rovněž místní zemědělství.

V roce 2012 bylo v Pobeskydí evidováno 7 230 aktivních podnikatelských subjektů. Koeficient podnikatelské aktivity (10,80 aktivních subjektů na 100 obyvatel za rok 2012)¹⁷ řadí území pod úroveň Moravskoslezského kraje i České republiky (10,89, resp. 14,39), což souvisí s přítomností velkých zaměstnavatelů v suburbánní části Pobeskydí a v jeho blízkosti.¹⁸ Ve struktuře podnikatelských subjektů, jimi generovaných pracovních míst i ve struktuře zaměstnanosti místních obyvatel (viz předchozí graf a mapy,¹⁹ které jsou součástí přílohy č. 2) je ve srovnání s celostátními i krajskými hodnotami výrazněji zastoupen průmysl. Zemědělství a lesnictví má srovnatelnou pozici pouze ve struktuře podnikatelských subjektů, zatímco ve struktuře zaměstnanosti obyvatel nedosahuje celostátních hodnot. S výjimkou ubytování a stravování je podprůměrně rozvinut sektor služeb. Řada významných zaměstnavatelů, kteří působí v Pobeskydí, má svá sídla lokalizovaná mimo toto území.

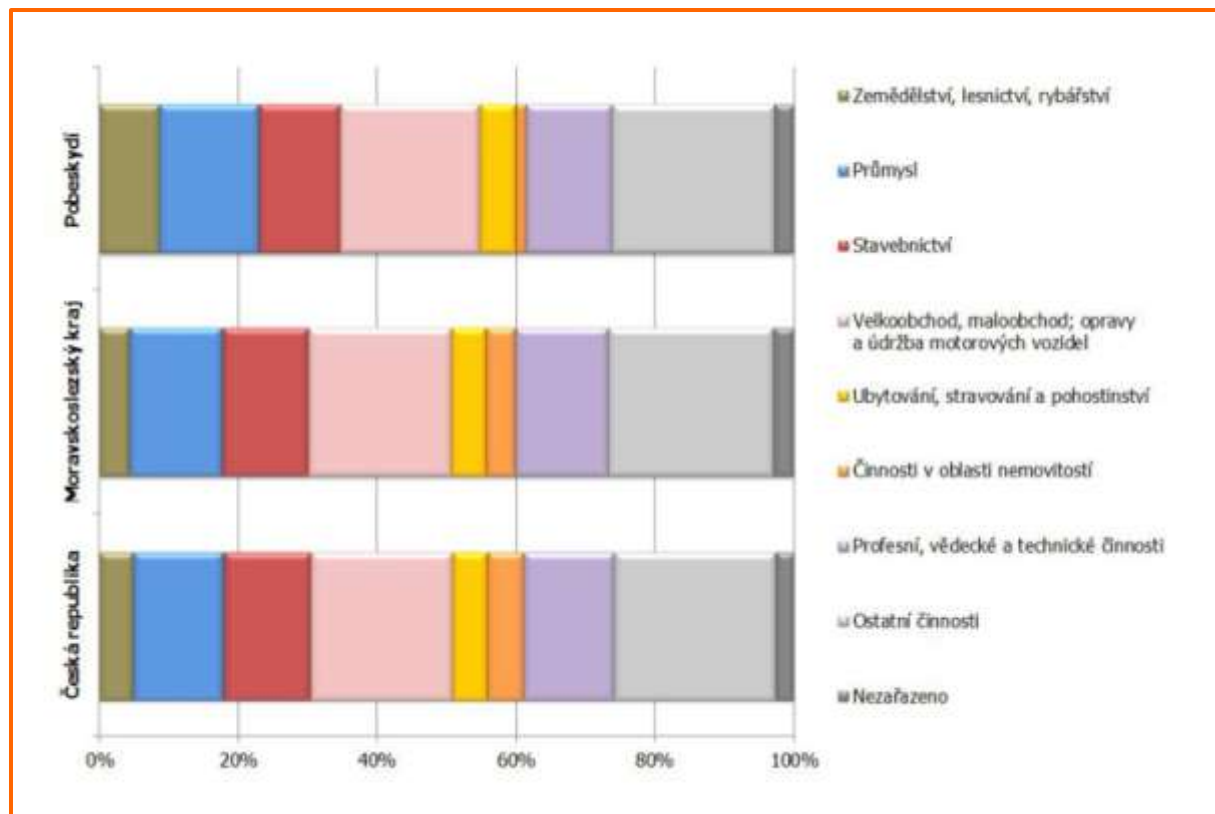
¹⁶ K 26. březnu 2011.

¹⁷ Viz stejnojmenná mapa, která je součástí přílohy č. 2.

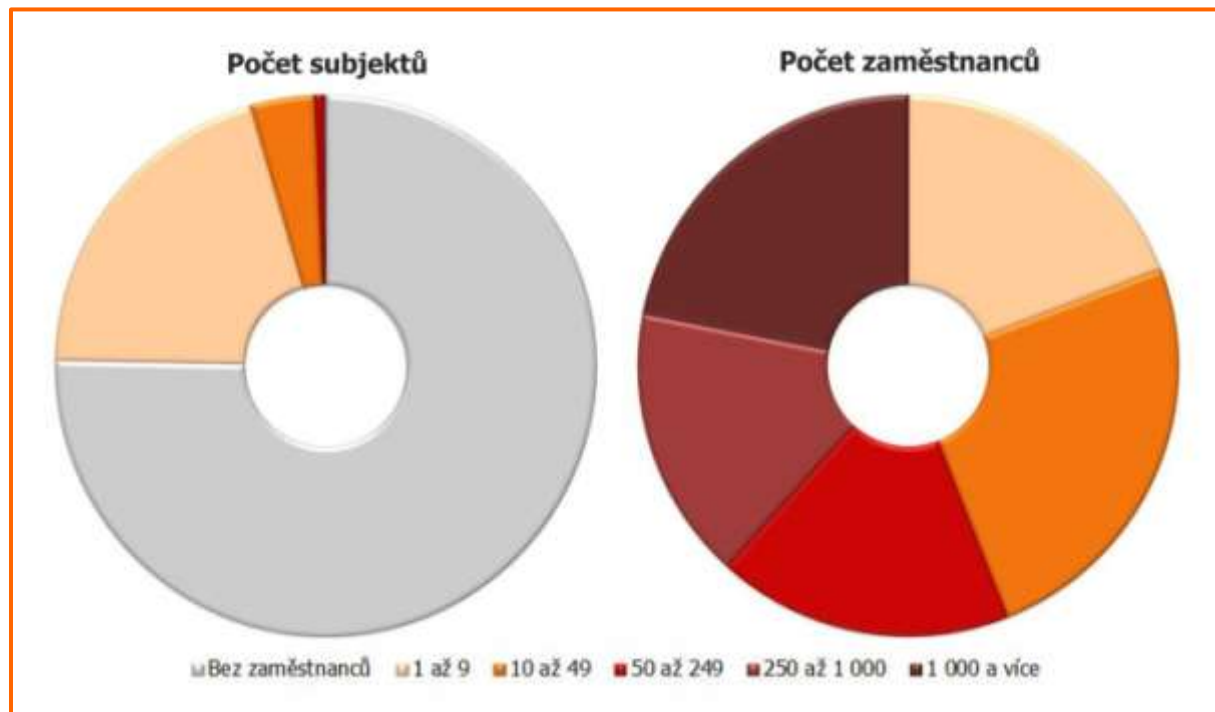
¹⁸ Viz mapy Zaměstnavatelé I a II, které jsou součástí přílohy č. 2.

¹⁹ Zemědělství, lesnictví, rybářství I a II, Průmysl I a II, Stavebnictví I a II.

Obrázek č. 6: Sektorová struktura podnikatelské činnosti (počet aktivních subjektů)²⁰

Obrázek č. 7: Velikostní struktura ekonomických subjektů²¹

²⁰ Za rok 2012.

²¹ Za rok 2012.

Zemědělství

Původní zemědělská výroba byla orientována převážně na živočišnou výrobu. V horské krajině, kde klimatické podmínky, půda i reliéf snižují ekonomickou efektivitu rostlinné produkce na minimum, byla tato orientace účelná. Pouze v nižších polohách přiléhajících k Ostravské pánvi převládala výroba smíšeného, živočišně-rostlinářského typu. V období před rokem 1989 byla tato výroba soustředěna do relativně malého množství kolektivních farem (JZD, státní statky), které se vyznačovaly nízkou produktivitou výroby, což se projevilo po přechodu ekonomiky na tržní model fungování zánikem řady z nich. Podstatná část naddimenzovaných zemědělských objektů ztratila v průběhu let své původní využití, což vedlo k jejich degradaci a vzniku zemědělských brownfieldů. Úspěšnou transformací prošly závody, na jejichž základech stojí nejvýznamnější zemědělské subjekty současného Pobeskydí:

- Beskyd Agro a.s. Palkovice nebo
- TOZOS spol. s r.o.

Zemědělství v Pobeskydí je v současné době významně závislé na systému dotací a plateb, který nedostatečně motivuje jednotlivé producenty a zpracovatele k zavádění inovací do tržně nekritické produkce s vyšší přidanou hodnotou. Pozvolna dochází k posilování alternativních funkcí zemědělství, zejména v souvislosti s ochranou a tvorbou krajiny. Značný a dosud nedostatečně využitý potenciál představuje vzhledem k rostoucí poptávce po zavádění alternativních zdrojů energie účelově pěstovaná biomasa. Zvyšující se zájem o zdravý životní styl a o kvalitní a bezpečné potraviny vybízí k orientaci směrem k ekologickému zemědělství a agroturistice. Hlubší transformaci zemědělského sektoru však kromě demotivujícího systému dotací a plateb komplikují dosud nedostatečně vyřešené vlastnické vztahy a rozsah, v jakém je zemědělská půda obhospodařována na základě nájemních vztahů.

Průmysl

Po roce 2002 dochází na Ostravsku k postupné stabilizaci hospodaření většiny velkých průmyslových podniků, což má pozitivní dopad i na zaměstnanost a výkonnost firem působících v Pobeskydí. Přestože podstatná část ekonomicky aktivního obyvatelstva nadále vyjíždí za prací do blízkých měst mimo vlastní Pobeskydí, postupně se v regionu prosazují transformované nebo nové, dynamicky se vyvíjející společnosti střední velikosti, např.:

- befra electronic, s.r.o.,
- Mayr-Melnhof Holz Paskov s.r.o.,
- Motor Lučina spol. s r.o.,
- BORCAD cz s.r.o.,
- Optimont 2000 s.r.o. nebo
- T METAL Fryčovice, spol. s r. o.

Příkladem významné regionální firmy, která úspěšně překonala transformaci a dále prosperuje, byť pod novým vlastníkem, je Radegast v Nošovicích, součást Plzeňský Prazdroj, a. s. Přidaná hodnota a rentabilita místní produkce zejména v menších firmách však stále zůstává nízká ve srovnání s krajskými a celostátními centry. Regionální podniky, chtějí-li uspět v silné konkurenci, jsou nuceny vytvářet tlak na produktivitu práce a modernizovat ze značné části zastaralé technické a technologické vybavení.

V souvislosti s celkovým oživením národní ekonomiky a začleňováním do evropských struktur se po letech přehléžení zvýšil zájem velkých, převážně zahraničních společností umisťovat své investice na území Moravskoslezského kraje. Zásadním impulzem pro rozvoj hospodářství v Pobeskydí byl příchod korejského investora do průmyslové zóny v Nošovicích. Společnost Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. zde investovala více než 32 miliard korun. Příchod automobilky, kterou doprovází řada asijských subdodavatelů, dále zvyšuje atraktivitu regionu pro cizí i tuzemské investory a z průmyslové zóny v Nošovicích činí nové jádro hospodářství a zaměstnanosti regionu. Rozsáhlé investice do průmyslových zón budovaných na zelené louce vzbuzují oprávněné obavy z dopadů na stav životního prostředí a život obyvatel v regionu, v případě jednostranně zaměřených gigantických investic navíc ze závislosti regionálního hospodářství na ekonomických cyklech globální ekonomiky.

Příprava dalších ploch pro podnikání proto bývá provázána konflikty s občany a s neziskovými organizacemi. Méně kontroverzí, zato zpravidla více výdajů a komplikací pro investory přináší revitalizace nevyužitých objektů a ploch, jejímž úspěšným příkladem je venkovská podnikatelská zóna v Třanovicích. Pro další hospodářský rozvoj území je mimořádně důležitá intenzita podnikatelské aktivity místních obyvatel a kvalita místního inovačního prostředí.

Služby

Sektor služeb navazuje na místní zemědělskou a průmyslovou výrobu a na soustředění obyvatelstva v sídlech. Koncentrace nabídky je závislá na velikosti sídel: malá venkovská sídla jsou charakteristická místy nižší nabídkou služeb, nabídka ve větších sídlech je s ohledem na regionální podmínky uspokojivá. V závislosti na nutnosti změn

hospodářské struktury, ale také na investičních možnostech místních podnikatelských subjektů, se sektor služeb po roce 1989 pozitivně rozvíjel, ale v současné době se jeho rozvoj zpomalil a zejména v sídlech s nižší poptávkou dochází k tlakům na ekonomickou racionalizaci rozmístění nabídky. Silnou konkurenci místním poskytovatelům tvoří nabídka blízkých měst, především pak síla rychle se rozvíjející sítě hyper- a supermarketů. Velké zahraniční obchodní společnosti se díky propracovanější kultuře prodeje, lepšímu marketingu a systému nízkých cen dokázaly snadněji prosadit na domácím trhu a vytlačit tak část domácích prodejců. Uzavírání provozoven služeb a malo-obchodu (často jediných svého druhu v obci) zvyšuje tlak na mobilitu obyvatel Pobeskydí a činí část z nich kriticky závislou na veřejné dopravě.

Cestovní ruch

V regionu existují příhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, který má především v jižních částech území dlouhou tradici. Nachází se zde několik významných středisek cestovního ruchu, například Morávka, Komorní Lhotka, Řeka nebo Krásná. Možnosti rekreace rozšiřují přehradní nádrže Žermanice a Těrlicko, které jsou využívány ke koupání a k některým vodním sportům. Pobeskydí nabízí výborné podmínky pro letní i zimní rekreaci i poznávací turistiku zaměřenou na přírodní i kulturně-historické zajímavosti.²² Nabídku atraktivit doplňují kulturně-společenské i sportovní akce regionálního i nadregionálního významu. Ubytovací kapacity se v Pobeskydí koncentrují v nejnavštěvovanějších střediscích cestovního ruchu, především v jižní, hornaté části území a v okolí přehradních nádrží (viz mapy,²³ které jsou součástí přílohy č. 2). Kromě zařízení volného cestovního ruchu region disponuje značnými lůžkovými kapacitami v objektech individuální rekreace, z nichž však pouze nepatrný zlomek je komerčně využíván pro volný cestovní ruch.

V České republice dlouhodobě roste zájem turistů o domácí destinace, Moravskoslezské Beskydy přitom patří mezi nejatraktivnější turistické cíle v zemi. Mezi jejich návštěvníky však převažují obyvatelé Moravskoslezského kraje a nejbližšího okolí, což se odráží v nadprůměrném zastoupení jednodenních návštěv a relativně krátké průměrné době pobytu vůbec a v nízkých částkách, které značná část návštěvníků a turistů v cílových destinacích utrácí za služby cestovního ruchu. Další rozvoj cestovního ruchu, jenž se zaměřuje na využití místních kulturních a přírodních zajímavostí, limituje nedostatečně rozvinutá turistická a volnočasová infrastruktura, která ve srovnání s konkurenčními regiony zaostává jak rozsahem, tak kvalitou nabízených služeb. Rozsáhlejší investice naráží na nedostatek kapitálu řady vlastníků a v některých lokalitách se dostávají do přímého konfliktu s potřebami ochrany životního prostředí a se zájmy obyvatel. Potenciál spolupráce jednotlivých poskytovatelů, tvorby integrovaných turistických balíčků a cíleného marketingu prozatím zůstává nevyužit.

2.3.4 TRH PRÁCE

Situace na trhu práce v Pobeskydí je dána směsicí vlivů, které jsou charakteristické pro většinu venkovských oblastí, a vlivů, které jsou dány specifiky ekonomického a sociálního vývoje v podmínkách celé České republiky, Moravskoslezského kraje i jednotlivých obcí, které jsou součástí Pobeskydí. Na jedné straně je nabídka pracovních míst na venkovském trhu práce výrazně omezená a zpravidla lokálně silně specifická, což snižuje potenciál uplatnění kvalifikovaných specializovaných pracovních sil nebo osob se znevýhodněním v místě jejich bydliště a je jedním z hnacích motorů vysoké míry vyjížděky nebo dokonce emigrace za prací. Na druhou stranu omezená nabídka pracovních sil s jejich převažující kvalifikační strukturou a pracovní morálkou omezuje rozvoj hospodářství v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou.

Začátkem devadesátých let v souvislosti s přeměnou dřívější centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku založenou na tržních principech a se změnou vnějších podmínek došlo k razantnímu propadu průmyslové a zemědělské výroby, který byl doprovázen rychlým poklesem počtu pracovních míst v těchto sektorech. V počáteční fázi transformace dokázal následky propadu zaměstnanosti v tradičních odvětvích zmírnit dynamicky se rozvíjející sektor služeb, ale již od roku 1997 docházelo v regionu, zejména díky kritické situaci většiny velkých průmyslových podniků na Ostravsku, k opětovnému nárůstu celkové nezaměstnanosti. K dalšímu prohloubení neutěšeného stavu na regionálním trhu práce došlo na přelomu let 2008 a 2009 v souvislosti s tzv. ekonomickou a finanční krizí.

V obcích s nedostatkem pracovních míst se v důsledku selektivního charakteru pracovních podmínek emigrace zvyšuje podíl ekonomicky neaktivních osob. Zároveň jsou tyto obce charakteristické vyšší intenzitou podnikatelské aktivity obyvatel, pro které je vlastní podnikání jedinou reálnou alternativou dojížděky za prací na velké vzdálenosti nebo kariéry na úřadu práce.²⁴ Denně vyjíždí mimo obec svého obvyklého pobytu za prací 39,56 % ekonomicky aktivních osob, což je hodnota typická pro venkovské oblasti, vysoká ve srovnání s údaji za celý Moravskoslezský

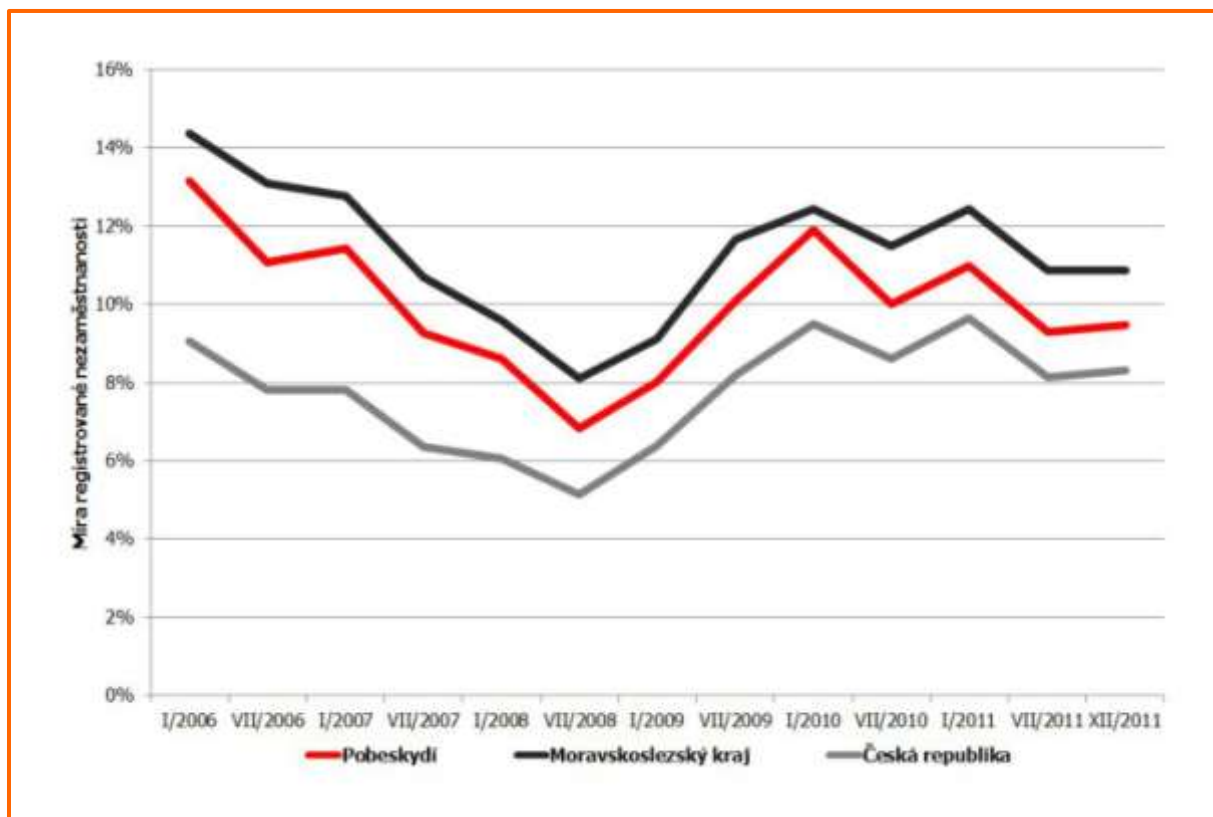
²² Viz mapa Atraktivita cestovního ruchu, která je součástí přílohy č. 2.

²³ Ubytovací kapacity I a II.

²⁴ Viz mapy Podíl ekonomicky aktivních osob a Koeficient podnikatelské aktivity, které jsou součástí přílohy č. 2.

kraj či celou Českou republiku (19,65, resp. 18,94 %). Převažuje dojíždka na relativně krátké vzdálenosti, proto podíl vyjíždějících osob klesá úměrně vzdálenosti od míst koncentrace pracovních příležitostí.²⁵

Obrázek č. 8: Vývoj míry registrované nezaměstnanosti

Dostupnost informací o aktuální situaci na trhu práce se po roce 2011 výrazně snížila a údaje za jednotlivé obce nejsou od roku 2012 zpracovávány a publikovány vůbec. Vzhledem k nedostatku aktuálních informací a výrazné dynamice trhu práce je vypovídající schopnost následující analýzy omezená.

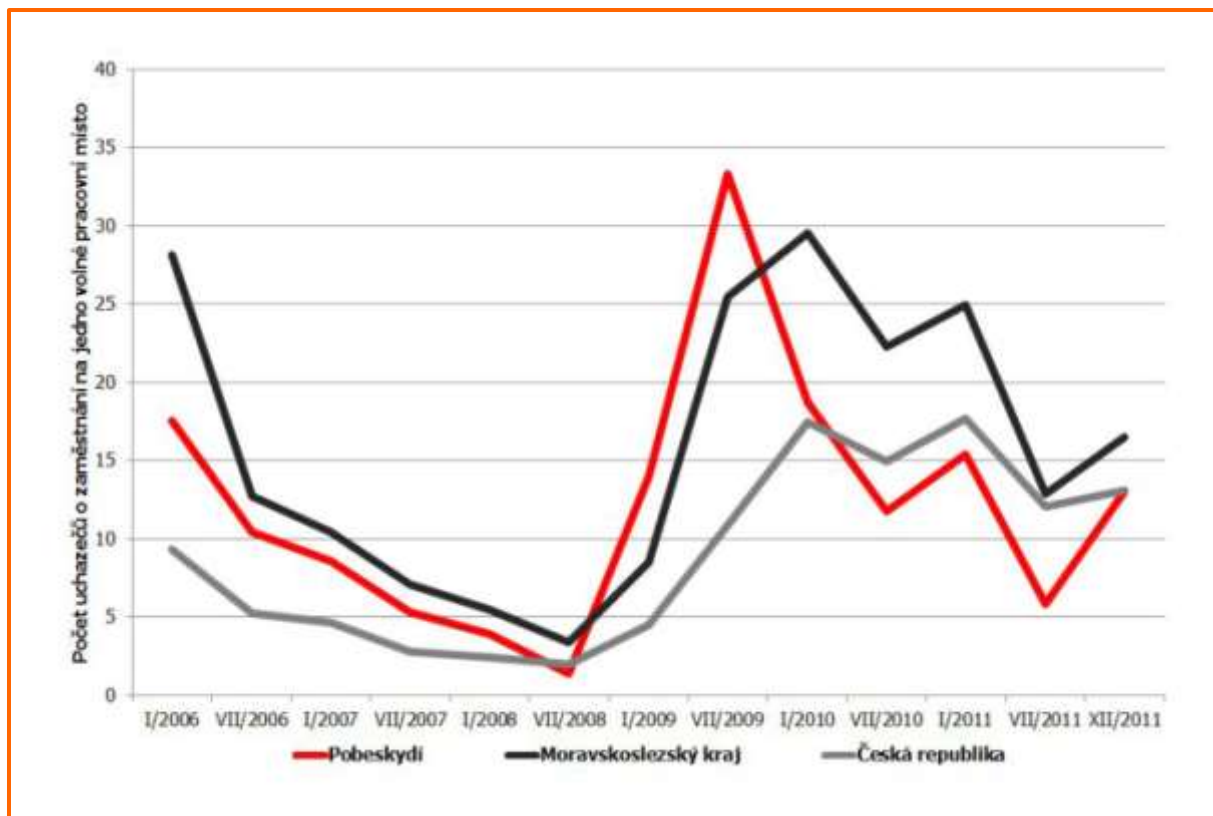
Míra registrované nezaměstnanosti se v Pobeskydí dlouhodobě pohybuje na vyšší úrovni ve srovnání s územím celé České republiky, v krajském kontextu je však podprůměrná. V prosinci 2011 činila hodnota tohoto ukazatele 9,47 % (ve srovnání s hodnotami 11,18 % za Moravskoslezský kraj a 8,62 % za Českou republiku jako celek). Podle údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011 je míra nezaměstnanosti dokonce nepatrně pod průměrem celé České republiky (9,79, resp. 9,84 %).²⁶ Odlišný obraz poskytuje analýza vývoje převisu poptávky na trhu práce. Počty uchazečů o práci na jedno volné pracovní místo za Pobeskydí, Moravskoslezský kraj i Českou republiku se v posledních letech sblížují a hodnoty tohoto ukazatele za Pobeskydí se v jednotlivých časových řezech dostávají pod krajskou i republikovou úroveň. V prosinci 2011 připadalo v Pobeskydí na jedno volné pracovní místo průměrně 13,03 uchazečů (v celé České republice 13,75 a v celém Moravskoslezském kraji 17,12 uchazečů).

Míra nezaměstnanosti i převis poptávky na trhu práce jsou v Pobeskydí nerovnoměrně rozděleny, jak je patrné ze stejnojmenných map, které jsou součástí přílohy č. 2. Extrémních hodnot míry nezaměstnanosti dosahují obce, jejichž obyvatelstvo se dříve ve větší míře věnovalo práci v těžbě nebo v hutnictví, nebo v obcích, které se nacházejí v hornaté, periferní části regionu. Převis poptávky po volných pracovních místech přitom na úrovni jednotlivých obcí nekoreluje s výší registrované míry nezaměstnanosti. Příčinu nezaměstnanosti je proto nutné hledat nejen na straně nabídky pracovních míst, ale také na straně poptávky, a to v horší kvalifikační struktuře, v nízké adaptabilitě volné pracovní síly, neochotě pracovat za nízkou mzdou a vysoké závislosti dlouhodobě nezaměstnaných na štědrém systému sociální pomoci.

²⁵ Viz mapa Vyjíždka do zaměstnání, která je součástí přílohy č. 2.

²⁶ Míra registrované nezaměstnanosti a míra nezaměstnanosti nejsou identické ukazatele. Údaje o míře registrované nezaměstnanosti vychází z dat úřadů práce, údaje o míře nezaměstnanosti ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. V prvním případě je za nezaměstnanou považována osoba registrovaná na úřadu práce, v druhém ten, kdo se za nezaměstnaného označil ve sčítacím archu.

Obrázek č. 9: Vývoj převisu poptávky na trhu práce

Na situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji i v Pobeskydí má výrazný vliv masivní příliv státem i krajem podporovaných investic, který vyvrcholil příchodem společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a jejích subdodavatelů do nově vybudované průmyslové zóny v Nošovicích a do zón lokalizovaných v zázemí blízkých měst. Vznik tisíců nových pracovních míst se projevil především ve snížení převisu poptávky na trhu práce, avšak výrazněji nepřispěl ke snížení celkové míry registrované nezaměstnanosti v Pobeskydí. Nakolik přispěl k jejímu nezvyšování, lze spekulovat. Z důvodů popsaných výše proto byla nově vytvořená pracovní místa z velké části obsazena pracovníky žijícími mimo nejbližší okolí Nošovic a mimo Pobeskydí.

2.3.5 INFRASTRUKTURA A SLUŽBY

Dopravní infrastruktura a služby

Hlavní komunikační osu silniční dopravy v regionu vytváří komunikace tzv. slezského kříže. Jedná se o silnici E462 (R48) v ose severovýchod – jihozápad a silnici I/11 ve směru východ – západ. Intenzita dopravy v jednotlivých úsecích těchto komunikací v Pobeskydí přesahovala při sčítání dopravy v roce 2010 hodnoty 16 000 (z toho více než 4 000 těžkých motorových), resp. 8 000 vozidel za den. Nejbližšími hraničními přechody do Polska jsou Choťbuz (na území Pobeskydí), Český Těšín, Horní Lištná a Bukovec, na Slovensko Bumbálka, Bílá a Mosty u Jablunkova.

Silniční síť v Pobeskydí sice disponuje dostatečnou hustotou dopravních komunikací umožňující dobrou propustnost krajiny, ale kvalita povrchu komunikací především nižších tříd je nízká úměrně možnostem jejich správců investovat do jejich údržby, obnovy a modernizace. Kapacita dopravní sítě, jež vyhovovala potřebám objemu přepravy v minulosti, neodpovídá dnešním nárokům. Páteřní komunikace a na ně navazující silnice nižších tříd jsou nadměrně zatěžovány nákladní tranzitní dopravou, což se zpětně projevuje na jejich technickém stavu. Tam, kde jsou vytižené dopravní tahy vedeny intravilány obcí (ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, Krmelíně, Hnojníku, Těrlícku a v dalších obcích) je intenzivní dopravní zátěž zdrojem snížené bezpečnosti provozu a horších životních podmínek obyvatel. Významným negativním faktorem ztěžujícím dopravní konektivitu území je periferní poloha některých částí regionu vůči hlavním dopravním tahům. Dostupnost zejména horských oblastí je zvláště v zimním období problematická v důsledku vysokých nároků na zajištění sjízdnosti silnic.

V tomto kontextu představuje významnou perspektivu probíhající modernizace hlavních dopravních cest. Jejich klíčovou součástí je výstavba rychlostní komunikace R48, jejíž úseky procházející Pobeskydím již byly uvedeny do provozu. Prioritní je rovněž budování rychlostní komunikace v úseku Třanovice – Nebory – Jablunkov. V návaznosti na investici společnosti Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o. a jejich subdodavatelů je plánována rovněž modernizace a rozšíření regionální železniční trati č. 322 (Český Těšín – Frýdek-Místek). Realizace projektů, které jsou součástí modernizace dopravní sítě, jsou komplikovány neutešenou situací ve veřejných rozpočtech a v jednotlivých lokalitách se stávají předmětem střetů se zájmy ochrany životního prostředí a vlastníků nemovitostí.

Značná část Pobeskydí spadá do působnosti Integrovaného dopravního systému Moravskoslezského kraje. Spojení osobní autobusovou dopravou mezi obcemi regionu je zajišťováno především společnostmi ARRIVA MORAVA a.s., ČSAD Frýdek-Místek a.s., ČSAD Havířov a.s. a ČSAD Karviná a.s. Osobní železniční dopravu v Pobeskydím zajišťují České dráhy a.s. Počet spojů zastavujících v jednotlivých sídlech je úměrný jejich vzdálenosti od regionálních center, poloze vůči hlavním dopravním trasám a významu sídel. Zatímco ve větších sídlech ležících v suburbánním zázemí okolních měst a na hlavních dopravních tazích je situace prakticky bezproblémová, malá periferní sídla jsou v pracovní dny a zejména o víkendech dostupná hromadnou dopravou mnohem hůře. Kvalita služeb osobní autobusové dopravy je na přiměřené úrovni. Služby v nákladní dopravě poskytují desítky soukromých přepravců.

Nejbližší mezinárodní veřejné letiště se nachází v těsné blízkosti západních hranic regionu v Mošnově. Tamní letiště Leoše Janáčka Ostrava prošlo intenzivní přestavbou, nicméně jeho reálné využití zůstalo daleko za očekáváním. Územím prochází dostatečně hustá síť značených turistických tras a cyklotras (v menší míře samostatně vedených cyklostezek), a to zejména v atraktivních horských a podhorských částech území.

Technická infrastruktura a služby

Technická infrastruktura zahrnuje vybavení obcí inženýrskými sítěmi, tj. napojení domů na přípojky elektrické energie, plynovodu, vodovodu, kanalizace, na čistírnu odpadních vod apod. Správci inženýrských sítí v regionu jsou energetická společnost ČEZ, a.s. (dodávky elektrické energie), Telefónica Czech Republic, a.s. (sítě telekomunikačního vedení), Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s. (sítě vodovodů a kanalizací) a společnosti koncernu RWE (dodávky plynu). Vybavenost území technickou infrastrukturou se liší podle jednotlivých obcí.²⁷ Jejím indikátorem je vybavenost bytového a domovního fondu napojením na jednotlivé sítě. Zatímco v případě zásobování elektřinou a pitnou vodou je pokrytí domů a bytů relativně uspokojivé, negativní situace trvá v oblasti nakládání s odpadními vodami a v oblasti zásobování plynem. V roce 2011 bylo vodovodem vybaveno 82,39 % domů (ve srovnání s 83,99 % za Moravskoslezský kraj a 76,73 % za Českou republiku jako celek), plynem však pouze 57,38 % domů (ve srovnání s 64,36 %, resp. s 50,44 %) a přípojkou na kanalizační síť jen 23,78 % domů (ve srovnání s 40,24 %, resp. s 50,97 %).

Na uvedených hodnotách se různým dílem spolupodílí veřejná infrastruktura a soukromá řešení jednotlivých domácností a jiných vlastníků. Vzhledem k členitému terénu a značným vzdálenostem mezi jednotlivými obydlími jsou budování a následný provoz veřejné technické infrastruktury spojeny se závažnými technickými a finančními problémy a již existující veřejná technická infrastruktura je v mnoha obcích ve stavu, který vyžaduje značné investice. Nároky na výstavbu nové a modernizaci stávající vodohospodářské infrastruktury v Pobeskydím vyčíslené krajským plánem rozvoje vodovodů a kanalizací dosahují výše 2,0 miliardy korun, s ohledem na použité zdroje informací však lze předpokládat, že tento údaj není ani zdaleka konečný. Vzhledem k finančním a technickým problémům spojeným s výstavbou a provozem sítí veřejné technické infrastruktury je nutné v jednotlivých lokalitách hledat lokálně specifické a individuální způsoby řešení. Neplynofikované domy v Pobeskydím představují potenciál pro zavádění alternativních způsobů vytápění, především biomasou.

Sociální infrastruktura a služby

Sociální infrastrukturou se rozumí nabídka školských, zdravotnických, sociálních a jim podobných zařízení a služeb, které přispívají k zabezpečení celkově kvalitních životních podmínek v dané lokalitě. Jejich koncentrace v sídlech Pobeskydí je úměrná významu sídla v sídelní struktuře území a je ovlivněna řadou protisměrně působících vlivů, zahrnujících neúprosný tlak ekonomické racionalizace sítí služeb, rostoucí nároky na jejich kvalitu, turbulentní demografické trendy (zejména suburbanizaci a demografické stárnutí) a faktory mobility obyvatel Pobeskydí.²⁸ Tyto vlivy vyžadují intenzivní a efektivní spolupráci samospráv a dalších zřizovatelů jednotlivých zařízení, sdílení kapacit a nákladů a hledání alternativních způsobů zajištění základních služeb pro obyvatele regionu.

Ve školním roce 2012/2013 se v Pobeskydím nacházelo celkem 39 základních škol (z toho 21 prvostupňových). Ve dvanácti obcích základní škola chybí. V 37 obcích regionu se nacházelo celkem 44 mateřských škol. V šesti

²⁷ Viz mapy Vodovod, Plynifikace a Kanalizace, které jsou součástí přílohy č. 2.

²⁸ Viz mapy Školství, Zdravotnictví, Sociální péče, Kultura a Sport, které jsou součástí přílohy č. 2.

obcích se mateřská škola nenacházela. Střední školství není v Pobeskydí zastoupeno a většina studentů navštěvuje některou ze středních škol v blízkých městech Třinci, Českém Těšíně, Frýdku-Místku, Havířově, Frýdlantu nad Ostravicí nebo Ostravě. Dostupnost a kapacity zařízení předškolní péče i základního a středního školství jsou konfrontovány s realitou dlouhodobého poklesu počtu dětí v Pobeskydí jako celku, ale také s dočasnými a lokálně působícími výkyvy v důsledku suburbanizace a stěhování rodin s malými dětmi do obcí v zázemí měst. Dlouhodobá udržitelnost venkovského školství je kromě výše uvedeného spojena s otázkou hledání a nalézání jeho alternativních funkcí, k nimž přispívá tradiční poslání venkovských škol jako hybatelů místního společenského života. Zajímavou perspektivu představuje využití stávajících zařízení pro potřeby komunitního vzdělávání.

Ordinace praktického lékaře pro dospělé se nachází v 27 obcích, ordinace stomatologů ve 21 obcích, ordinace praktického lékaře pro děti a dorost v osmnácti obcích, lékárny ve třinácti obcích a ordinace ostatních specialistů ve dvanácti obcích Pobeskydí. Dvanáct obcí regionu je bez jakéhokoli zařízení zdravotní péče. Náročnější odbornou péči poskytují nemocnice v okolních městech – Frýdek-Místek, Ostrava, Český Těšín, Havířov, Třinec, Nový Jičín. V deseti obcích Pobeskydí se soustřeďuje sedmáct významnějších zařízení sociální péče. Lze předpokládat, že dostupnost zdravotnických a sociálních služeb bude perspektivně jedním z hlavních faktorů kvality života demograficky stárnoucí populace Pobeskydí. Již v současnosti působí v regionu řada neziskových organizací, věnujících se práci pro sociálně potřebné osoby.

Z pohledu dostupnosti infrastruktury kulturních zařízení je relativně uspokojivá síť venkovských veřejných knihoven, které nejsou obyvatelům k dispozici pouze v jedné obci regionu. Z dalších zařízení nutno zmínit patnáct muzeí a galerií a devatenáct středisek pro volný čas dětí a mládeže. Pro potřeby sportovního vyžití disponuje Pobeskydí základní sítí téměř osmdesátky hřišť, více než padesáti tělocvičen, třinácti koupališť, jedenácti otevřených a dvou krytých stadionů. Pokrytí území volnočasovou infrastrukturou je v hrubých rysech poměrně rovnoměrné. Každá z obcí Pobeskydí disponuje alespoň jedním kulturním a jedním sportovním zařízením, otázníky však vyvstávají nad jejich strukturou a užitnou hodnotou v souvislosti s jejich technickým stavem a současnými potřebami cílových skupin. Kulturnímu a sportovnímu vyžití obyvatel Pobeskydí se věnuje řada organizací. Kromě výše zmiňovaných venkovských škol jsou klíčovým tradičním aktérem společenského života v řadě obcí náboženské organizace.

2.3.6 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO OCHRANA

Stav jednotlivých složek životního prostředí je ovlivňován množstvím znečišťujících vstupů a jiných škodlivých vlivů a jejich charakterem. V devadesátých letech dvacátého století došlo k zásadnímu zlepšení prakticky všech složek životního prostředí, u kterých byl takový vývoj v omezeném čase z věcné podstaty možný. Přesto nelze stav životního prostředí v regionu považovat za zcela uspokojivý.

Tvářnost krajiny je určována kromě jiného vegetačním krytem. Původní vegetace, která se dochovala pouze v nepatrných zbytcích, byla v průběhu historie nahrazena zčásti druhotnými lesy s poměrně homogenní skladbou dřevin a zčásti ustoupila obytné zástavbě a plochám využívaným pro extenzivní, zejména živočišnou zemědělskou výrobu. Jak dokládají následující graf a mapy,²⁹ které jsou součástí přílohy č. 2, současné skladbě krajinného pokryvu Pobeskydí dominují lesní plochy, orná půda a trvalé travní porosty. Této struktuře krajinného pokryvu odpovídají hodnoty indexu ekologické stability,³⁰ pohybující se za celé Pobeskydí výrazně nad úrovní hodnot za Moravskoslezský kraj i celou Českou republiku. Nejvyšších hodnot dosahuje tento ukazatel v hornaté, řídké zalidněné a lesnaté jižní části Pobeskydí. Ekologicky méně stabilní zemědělská krajina s výrazným zastoupením orné půdy převládá v morfologicky přístupnějších, hustěji zalidněných a intenzivněji využívaných částech regionu.

Dlouhodobě vysoké jsou nároky na zábor zemědělské půdy v důsledku komerční i rezidenční suburbanizace a výstavby dopravní infrastruktury. Část zemědělské půdy zůstává neobdělávaná a pozvolna dochází k poklesu její celkové výměry a ke snížení stupně jejího zornění ve prospěch nárůstu výměry trvalých travních porostů a ploch lesů. Těžba černého uhlí zčásti zasahující do Pobeskydí je spojena s řadou povrchových ekologických zátěží a s faktickou devastací rozsáhlých ploch krajiny, které jsou postupně revitalizovány. Další zdevastované plochy a nevyužívané objekty, opuštěné pozůstatky někdejších socioekonomických aktivit, se nachází v řadě obcí regionu. Jejich nové využití nebo regeneraci jednotlivých lokalit do přírodně blízkého stavu komplikuje řada specifických problémů, mezi nimiž na předních místech figurují neprůhledné majetkoprávní vztahy a vysoké výdaje spojené s odstraňováním stávajících staveb. Odolnost krajiny vůči plošné a hloubkové erozi a její retenční schopnost byla v minulosti výrazně snížena nedomyšlenými terénními úpravami. Zejména v posledních deseti letech však dochází k realizaci projektů zaměřených na obnovení těchto klíčových krajinných funkcí.

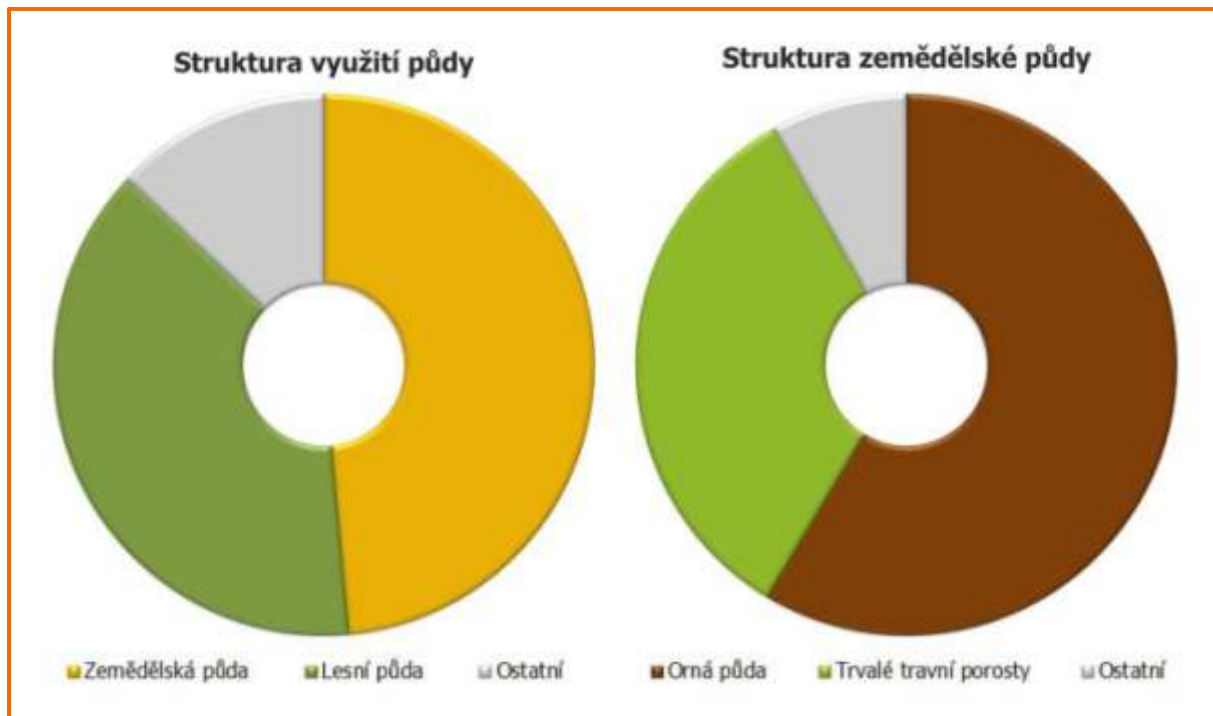
Jedním z nejpalčivějších ekologických problémů v regionu je vysoké znečištění ovzduší, které je způsobené především koncentrací velkých zdrojů v nedaleké ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci (hutě, koksovy, energie-

²⁹ Struktura využití půdy a Struktura zemědělské půdy.

³⁰ Viz stejnojmenná mapa, která je součástí přílohy č. 2.

tika). Lze konstatovat, že celkově dochází k postupnému snižování emisí ze všech zdrojů. Na zlepšování kvality ovzduší se v devadesátých letech podílelo především snižování objemu průmyslové výroby a investice do ekologizace výroby v mnohých provozech. Současný nárůst průmyslové výroby ve velkých podnicích lokalizovaných v blízkosti Pobeskydí je zpravidla doprovázen změnou technologie výroby. Vzhledem k vývoji cen paliv se opět zvyšuje nebezpečí nárůstu znečištění ovzduší prostřednictvím místních zdrojů znečištění.

Obrázek č. 10: Struktura využití půdy a struktura zemědělské půdy v Pobeskydí³¹

V území se nachází vodárenská nádrž Morávka, která je napojena na ostravský oblastní vodovod, který zásobuje pitnou vodou ostravsko-karvinskou aglomeraci. K zabezpečení kvality pitné vody je v souladu se zákonem v okolí této nádrže vyhlášeno pásmo hygienické ochrany. Spolu s dalšími vodními nádržemi (Žermanice, Těrlicko) je důležitým prvkem ochrany před povodněmi a zajišťování minimálních průtoků. Na kvalitu povrchových vod má výrazný vliv nedostačující míra odkanalizování obcí s napojením na čistírny odpadních vod. Ke zhoršování kvality vod přispívají i občasné povodňové stavy především horských toků, plošná eroze půdy a eutrofizace.

Část území zabírá CHKO Beskydy, svým okrajem Pobeskydí zasahuje na území CHKO Poodří a nachází se zde řada maloplošných chráněných území (viz mapa,³² která je součástí přílohy č. 2) a dalších lokalit a objektů se zvláštními formami ochrany. Tato skutečnost má pozitivní vliv na stav životního prostředí a udržování jeho stability, významně však limituje možnosti místního hospodářského rozvoje. Řada rozvojových záměrů naráží na odpor ze strany orgánů ochrany životního prostředí a ekologických organizací nebo na individuální zájmy jednotlivců.

Relativně stabilní je síť zařízení sloužících k ekologicky šetrnému nakládání s odpady a řeší se otázky efektivnějšího využití některých druhů odpadů, např. potenciálních biopaliv. Postupně se daří snižovat rozsah živelného skládkování odpadů v místech, která k tomu nejsou určena.

2.4 ÚZEMNÍ ROZVOJ

Přirozenými vlastnostmi územních celků jsou tendence ke změně a tendence k nerovnováze. Přirozenou vlastností lidí, kteří v těchto územích žijí a pracují, je snaha těmto tendencím vzdorovat a usměrňovat vývoj žádoucím směrem. Změnám, ke kterým došlo na území Pobeskydí v devadesátých letech dvacátého století a v první dekádě následujícího století a které mají své kořeny ve více či méně vzdálené minulosti, čelili akteři soukromého podnikatelského, veřejného i neziskového sektoru na lokální, regionální i vyšších hierarchických úrovních svými systema-

³¹ K 31. prosinci 2012.

³² Chráněná území.

tickými aktivitami, které zahrnovaly přípravu a realizaci mnoha rozvojových projektů, které si kladly za cíl zkvalitnění místního životního a ekonomického prostředí a životních podmínek místních obyvatel.

Není možné na tomto místě podat kompletní přehled o všech těchto aktérech a jejich projektech. Z těch nejvýznamnějších, které profilovaly a profilují směřování rozvoje území, lze zmínit venkovskou podnikatelskou zónu v Třanovicích, soubor projektů využívajících biomasu pro energetické účely nebo sportovně rekreační centra na Morávce, Žermanické nebo Těrlické přehradě. Příprava a realizace mnoha rozvojových projektů byla umožněna nebo alespoň usnadněna dlouhodobým procesem utváření vhodného institucionálního prostředí a využíváním externích finančních zdrojů. Budoucí vývoj lze se značnou dávkou nejistoty předvídat na základě dosavadních trendů, deklarovaných záměrů formulovaných v dlouhodobých plánech a jejich diskutovaných alternativ a současných a předpokládaných budoucích kapacit jednotlivých aktérů.

2.4.1 AKTÉŘI

Na současnou situaci v Pobeskydí a jeho budoucí vývoj působí nepřehledné množství aktérů soukromého, podnikatelského i neziskového sektoru, domácnosti a jednotlivci, z nichž zdaleka ne všichni mají v regionu sídlo nebo bydliště. Je jisté, že pouze část těchto osob a institucí se bude podílet na tvorbě strategie a bude mít odpovědnost za její podobu a že ještě menší část z nich bude reálně odpovídat za její naplňování. Trendem posledních dvaceti let je postupné zahušťování vnitřního a vnějšího institucionálního prostředí územního rozvoje. Vzhledem k tomu, že jednotliví aktéři nedisponují sdíleným rozpočtem a jinými společnými nástroji rozvoje Pobeskydí (s výjimkou místní akční skupiny), je jejich závazek naplňovat společnou strategii dobrovolný a fakticky nevymahatelný.

Obce

Primárním nositelem odpovědnosti za rozvoj území ve své působnosti je 43 obcí, které tvoří Pobeskydí a které ze zákona pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Klíčovými faktory ovlivňujícími efektivitu výkonu jejich samosprávních funkcí jsou aktivita, stabilita a kapacity politických, řídicích a administrativních aparátů a objem a struktura zdrojů, s nimiž obce nakládají. Organizační potenciál jednotlivých obcí je značně omezený a nejmenší z nich zvládají nanejvýše běžné fungování obce a administraci banálních projektů. Příprava a realizace náročnějších projektů nebo systematické strategické řízení jsou zcela mimo jejich možnosti, což je zčásti kompenzováno aktivitami mikroregionů a místní akční skupiny.

V období let 2010–2012 převyšovaly průměrné roční příjmy všech obcí Pobeskydí 1 122 mil. Kč, z čehož necelých 57 % tvořily daňové, necelých 18 % nedaňové a více než 22 % dotační příjmy (viz níže uvedený graf). Zatímco daňové příjmy vytváří relativně stabilní základ obecních rozpočtů, závislý pouze na občasných (byť zásadních) změnách systému rozpočtového určení daní, za kritickou lze považovat závislost především malých obcí na systému dotačního přerozdělování, jehož přínos pro obecní rozpočty je kromě aktivity samospráv podmíněn obecním nastavením dotačních titulů a nevypočitatelným chováním institucí, jež dotační tituly spravují. Skladba rozpočtů se liší nejen mezi jednotlivými obcemi navzájem,³³ ale také se výrazně proměňuje v průběhu času.

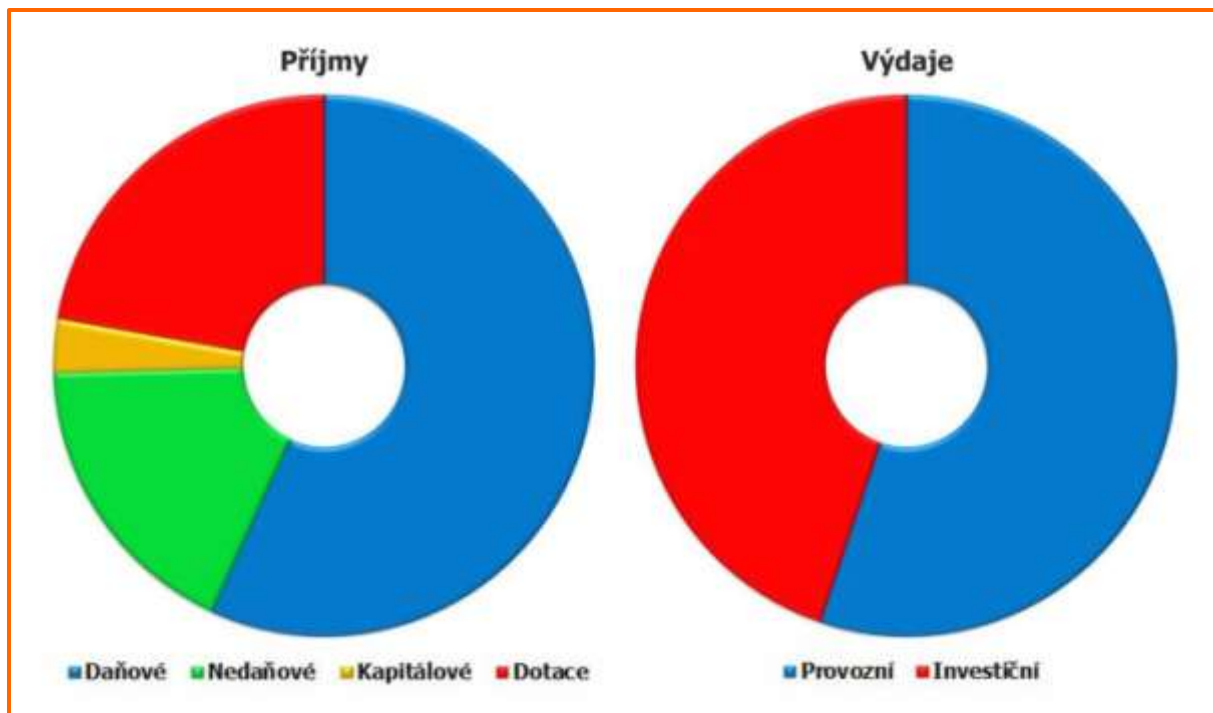
Roční výdaje všech obcí ve sledovaném období činily průměrně 1 098 mil. Kč, jejich hospodaření s kladnými přebytky tudíž svědčí o celkově dobrém zdraví samosprávních rozpočtů. Zejména u menších obcí lze pozorovat kritickou závislost investičních výdajů na objemu přijatých dotací (viz níže uvedený graf a mapa,³⁴ která je součástí přílohy č. 2). Podíl investičních výdajů na celkových výdajích obcí v letech 2010–2012 činil necelých 45 %. Negativně lze hodnotit vysoký podíl výdajů na veřejnou správu na celkových výdajích obecních rozpočtů, přičemž nejvyšších hodnot dosahuje tento podíl v nejmenších obcích (v některých přesahuje hodnoty 40 %), což svědčí mimo jiné o nákladnosti správy obce v podmínkách vymezených současnou legislativou a samosprávním působením.

Pokud by obce Pobeskydí vyčlenily pro účely implementace této strategie částky v rozmezí 10–20 % celkových vlastních běžných příjmů obecních rozpočtů,³⁵ činil by objem vlastních disponibilních zdrojů obcí (bez dotací) na realizaci navržených opatření celkem 83,5–167,0 milionů korun ročně.

³³ Viz mapa Příjmy obcí, která je součástí přílohy č. 2.

³⁴ Výdaje obcí.

³⁵ Daňových a nedaňových.

Obrázek č. 11: Příjmy a výdaje obcí³⁶

Mikroregiony

Od druhé poloviny devadesátých let dvacátého století, v reakci na složité podmínky pro výkon samosprávních funkcí a na nastolené rozvojové výzvy, je prohlubována spolupráce obcí prostřednictvím mikroregionů, které záhy po svém ustanovení začaly naplňovat své strategie a realizovat vlastní rozvojové projekty. Aby usnadnily složitou administraci těchto rozvojových projektů, ale i z jiných důvodů, jednotlivé mikroregiony zakládaly specializované instituce vybavené více či méně kvalifikovanými profesionály, nebo s takovými profesionály dlouhodobě nebo jednorázově spolupracují. Systematická spolupráce obcí sdružených v mikroregionech je dosud na poměrně nízké úrovni. Jádrem společných aktivit se koncentruje do oblasti společenských, kulturních a sportovních aktivit, společné propagace a řešení operativních úkolů spojených s běžným fungováním obcí.

Mikroregiony jsou financovány prostřednictvím příspěvků členských obcí a dotací na realizaci společných projektů a zajištění vlastního chodu. Ve srovnání s rozpočty jednotlivých obcí jsou finanční zdroje mikroregionů zanedbatelné a pokrývají prakticky pouze jejich běžnou činnost. Ve vztahu k potřebám rozvoje území a k přípravě a realizaci společných projektů je nutné zabezpečovat dodatečné financování z příspěvků členských obcí nebo z dotačních zdrojů. Čtyři obce nejsou členem žádného ze svazků obcí, které jsou členy MAS Pobeskydí.

Ostatní místní a regionální aktéři

Kromě obcí a mikroregionů se na současné podobě a budoucím směřování Pobeskydí výrazně podílí nesčetné podnikatelské a neziskové subjekty, domácnosti a agilní jednotlivci. Jejich zástupci se mohou podílet na přípravě společné strategie, a ačkoli nenesou přímou odpovědnost za její implementaci, mohou k jejímu naplnění výraznou mírou přispět svými individuálními aktivitami nebo z titulu svých produkčních, spotřebitelských, zaměstnavatelských a mnoha dalších funkcí. Reálný přínos těchto aktérů k naplňování společné strategie je z principu nepředvídatelný, svými kapacitami však mnohonásobně převyšují potenciál všech obcí, mikroregionů i MAS Pobeskydí.

Místní partnerství

Mezi jednotlivými aktéry na lokální a regionální úrovni se postupem času rozvíjí atmosféra kreativní spolupráce, prostřednictvím níž lze snáze, synergickým spolupůsobením překonávat limity, dané omezenými vlastními kapacitami jednotlivých aktérů. V drtivé většině případů vstupují tito aktéři do vzájemných interakcí v průběhu ad-hoc

³⁶ Průměr za roky 2010–2012.

vyjednávání ohledně přípravy a realizace konkrétních rozvojových záměrů. O systematickém a dlouhodobém komunitním řízení rozvoje v drtivé většině obcí nelze vůbec hovořit.

Významným reprezentantem místního partnerství je MAS Pobeskydí, která na území působí od roku 2004 na principech metody LEADER. Filosofie LEADERu je založena na pevném přesvědčení, že místní společenství na úrovni obcí a mikroregionů jsou sama schopna nejlépe řešit vlastní problémy a že je tedy účelné poskytovat jim maximální možnou podporu, a to prostřednictvím tzv. místních akčních skupin. Principy, které jsou pro LEADER charakteristické a které představují kvalitativně vyšší úroveň politiky regionálního rozvoje, kladou zásadní důraz na plánování a realizaci rozvojových projektů na nejnížší možné úrovni – v konkrétních obcích, konkrétními lidmi. V těchto územích a společenstvích vznikají prostřednictvím LEADERu zcela nové hodnoty – vědomí vzájemné důvěry, schopnost komunikovat a spolupracovat při řešení společných zájmů v nejrůznějších oblastech společenského života.

V Pobeskydí existují s aplikací metody LEADER značné zkušenosti. MAS Pobeskydí na základě předložených rozvojových strategií a záměrů uspěla v dosud všech vyhlášených programech typu LEADER v České republice. Přispěla tak k realizaci desítek rozvojových projektů částkami, které v letech 2008–2013 průměrně převyšovaly 13 milionů korun ročně. Přípravu a realizaci mnoha dalších projektů, které byly realizovány mimo rámce programů typu LEADER, místní akční skupina podpořila svými poradenskými službami. Součástí jejích aktivit je také přednášková a publikační činnost zaměřená na problematiku rozvoje venkova. Vzhledem k velikosti Pobeskydí není možné ani žádat, aby byla místní akční skupina garantem partnerství mezi aktéry na místní úrovni a nahrazovala tak přirozenou a nezastupitelnou roli obcí nebo jejich svazků. S využitím odborných, organizačních a finančních kapacit, jimiž disponuje, může vytvářet prostředí pro žádoucí vývoj místních společenství a představovat silný mezičlánek mezi místní a mikroregionální úrovní a vnějším prostředím.

Akteři vyšších hierarchických úrovní

Kromě vlivu lokálních a regionálních aktérů, působících zevnitř území, působí na rozvoj Pobeskydí také řada vnějších aktérů různých hierarchických úrovní a zájmů. Na jedné straně jde o aktéry veřejného, soukromého podnikatelského a neziskového sektoru, kteří do Pobeskydí lokalizují své aktivity, na druhé straně o hierarchicky vyšší aktéry veřejné sféry, kteří prostřednictvím svých politik rozvoj Pobeskydí (stejně jako jiných území) přímo nebo nepřímo podporují či jinak ovlivňují. Hierarchicky nejbližšími aktéry jsou zejména Moravskoslezský kraj, Euroregion Těšínské Slezsko, Euroregion Beskydy, správy CHKO Beskydy a CHKO Poodří, a obce, jejichž rozšířená působnost zasahuje do Pobeskydí. Na vyšších úrovních hierarchie se jedná především o Českou republiku, jednotlivá ministerstva a jim podřízené organizace, Svaz měst a obcí České republiky, Spolek pro obnovu venkova ČR, Národní síť Místních akčních skupin České republiky a další organizace. Klíčovým aktérem současného rozvoje Pobeskydí je Evropská unie.

Tyto instituce definují koncepční rámce vlastních politik a vytvářejí finanční a nefinanční nástroje jejich uplatňování, jejichž využití ve prospěch rozvoje Pobeskydí je jedním z účelů strategie. Nutno připomenout, že územní působnost těchto institucí zahrnuje nejen Pobeskydí a jejich aktivity mohou mít na jeho rozvoj nejen pozitivní, ale i negativní dopady. Schopnost využít příležitosti a odvrátit ohrožení, které z působení těchto vnějších aktérů vyplývají, je jednou z podmínek úspěšné implementace strategie. Vyžaduje od místních organizací a jednotlivců jednotu v klíčových a ofenzivní postup v každodenních otázkách a schopnost přicházet se smysluplnými projekty, které obstojí v konkurenci jiných území. Nepřehledná struktura a působnost jednotlivých aktérů a systémů vnější podpory značně komplikují běžný život a rozvoj území nejen v Pobeskydí. Ačkoli tato situace snižuje efektivitu úsilí místních a regionálních aktérů, je z pragmatického hlediska faktem, který je nutné přijmout a přizpůsobit se mu, především proto, že rozvoj Pobeskydí byl a bude na vnějších zdrojích kriticky závislý.

2.4.2 KONCEPČNÍ RÁMCE

Rozvoj Pobeskydí a jednotlivých obcí a mikroregionů je koncepčně ukotven v řadě strategických a územně-plánovacích dokumentů s působností na místní, mikroregionální a regionální úrovni a na vyšších hierarchických úrovních. Při zpracování strategie musí být tyto rámce v maximální možné míře respektovány. Hierarchicky nižší koncepce společná strategie zastřešuje, hierarchicky vyšší koncepce adaptuje do specifických podmínek Pobeskydí, vytvářejíc tak vnitřně soudržný podklad pro rozhodování. Je nereálné podat bližší přehled zaměření jednotlivých dokumentů a vazeb k připravované strategii. Při extrémně zahuštěném vnějším institucionálním prostředí rozvoje Pobeskydí a přemíře strategií, plánů a koncepcí různého zaměření, by jejich pouhý výčet překračoval rozsah zbytku této studie.

Z mnoha desítek strategických a územně-plánovacích dokumentů, které je nutné vzít v úvahu při přípravě strategie, lze zmínit následující:

- Koncepční rámce strategického řízení:
 - Strategie regionálního rozvoje České republiky (pro období 2007–2013),
 - Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020,
 - Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013,
 - další sektorové strategie, plány a koncepce vlády České republiky a jednotlivých ministerstev,
 - Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009–2020,
 - Program rozvoje Moravskoslezského kraje na období 2010–2012,
 - Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2010–2020,
 - Návrh řešení socioekonomicky znevýhodněných oblastí Moravskoslezského kraje,
 - další sektorové strategie, plány a koncepce Moravskoslezského kraje,
 - Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Beskydy na období 2009–2018,
 - Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Poodří na období 2009–2018,
 - Strategie rozvoje Pobeskydí (pro období 2007–2013),
 - Strategický plán LEADER MAS Pobeskydí (pro období 2007–2013) a strategické plány mikroregionů a obcí.
- Koncepční rámce územního plánování:
 - Politika územního rozvoje České republiky 2008,
 - Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje a územní plány obcí.

2.4.3 RÁMCE VNĚJŠÍ PODPORY

Aktéři vyšších hierarchických úrovní ovlivňují Pobeskydí uplatňováním vlastních politik definovaných ve svých strategiích, plánech a koncepcích prostřednictvím přímé lokalizace vlastních aktivit a prostřednictvím vytváření finančních a nefinančních nástrojů podpory rozvojových projektů připravovaných a realizovaných místními aktéry. Význam těchto nástrojů pro Pobeskydí je zásadní: mnoho organizací i jednotlivců je na externích finančních tocích kriticky závislých, a to nejen z pohledu přípravy a realizace rozvojových projektů, ale i z pohledu udržení vlastní běžné činnosti. Změna této situace je za stávajících podmínek nereálná.

V období po vstupu České republiky do Evropské unie výrazně vzrostl význam finančních nástrojů její regionální, zemědělské a dalších politik, které v současnosti výrazně zastiňují programy vlády České republiky, jednotlivých ministerstev a jim podřízených organizací. Desítky nejrůzněji zaměřených vlastních dotačních titulů každoročně vyhláší ve své samostatné působnosti Moravskoslezský kraj. Především neziskové organizace mohou na svou činnost čerpat prostředky poskytované četnými nadačními a jinými fondy.

Čerpání externích finančních zdrojů komplikuje nepřehledná a často se měnící struktura četných dotačních titulů a značná administrativní náročnost přípravy a realizace rozvojových projektů, neúměrná odborným kapacitám značné části potenciálních příjemců dotací a často vlastní náročnosti projektů samotných. V důsledku toho vznikla a nadále se prohlubuje závislost rozvoje území na poskytovatelích poradenských služeb, což přípravu a realizaci rozvojových projektů neúměrně prodražuje.

3 SWOT ANALÝZA

Následující silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení byly formulovány na základě profilu území a jsou seřazeny v abecedním pořadí. Má-li tato analýza smysluplně plnit svou funkci, je nezbytné projednat ji s relevantními aktéry, doformulovat jednotlivé body a hierarchizovat je tak, aby analýza odrážela skutečné potřeby rozvoje území.

3.1 SILNÉ STRÁNKY

1. Atraktivní a pestrá kulturní krajina s relativně zachovalým životním prostředím, postupná revitalizace a regenerace jejích původním využitím negativně dotčených součástí
2. Bohatství kulturního dědictví a tradic
3. Dostatečný potenciál zemědělské půdy a pracovních sil pro zemědělství a lesnictví
4. Dostatek volných ploch a objektů pro soukromou i veřejnou investiční činnost
5. Hustá síť dopravní infrastruktury, včetně turistických stezek a cyklotras
6. Malý výskyt sociálně-patogenních jevů
7. Přítomnost velkých zaměstnavatelů v regionu a jeho blízkém okolí
8. Strategicky výhodná poloha vůči ostravsko-karvinské průmyslové aglomeraci, hlavním dopravním tahům a hranicím s Polskem a Slovenskem
9. Tradice hospodaření i v méně příznivých oblastech
10. Uspokojivá dostupnost veřejnou dopravou ve větších sídlech, v zázemí okolních měst a na hlavních dopravních tazích
11. Uspokojivá dostupnost základní technické a sociální infrastruktury a služeb ve středně velkých a větších sídlech a v sídlech s koncentrovanou zástavbou
12. Zachovalé mezilidské vztahy, význam tradičních sociálních institucí a sounáležitost mezi obyvateli
13. Zkušenosti s aplikací metody LEADER a existence MAS Pobeskydí se stabilním odborným zázemím
14. Zkušenosti s přípravou a realizací rozvojových strategií a projektů na úrovni místní akční skupiny, v mikroregionech a ve větších obcích
15. Zvyšující se význam nestátních neziskových organizací a dobrovolných svazků obcí

3.2 SLABÉ STRÁNKY

1. Existence konfliktů, špatná komunikace a nedostatečně rozvinutá spolupráce mezi aktéry, včetně mikroregionů a místní akční skupiny, při přípravě a realizaci rozvojových strategií a projektů
2. Existence lokalit se zhoršenou bezpečností provozu na pozemních komunikacích
3. Existence lokalit se zhoršeným stavem životního prostředí
4. Chronický nedostatek finančních prostředků v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru a kritická závislost řady subjektů i územního rozvoje na dotacích
5. Nedostatečné odborné a organizační kapacity pro přípravu a realizaci rozvojových strategií a projektů v menších obcích a závislost jejich rozvoje na poradenských službách
6. Nedostatečně rozvinutá a využitá turistická a volnočasová infrastruktura
7. Nedostatečné využívání výsledků vědy a výzkumu a příkladů dobré praxe, pomalý postup zavádění inovací v hospodářství, ve veřejné správě i v neziskovém sektoru
8. Nedostatečné zastoupení v politických a správních orgánech vyšší úrovně

9. Negativní image především severní části Pobeskydí, zasahující na Ostravsko
10. Nevyřešené nebo nepřehledné majetkové vztahy k řadě objektů a ploch v obcích a převažující nájemní vztahy k půdě
11. Nízká míra participace občanů na rozhodování
12. Nízká úroveň vybavení sítěmi technické a sociální infrastruktury a služeb v malých a periferních sídlech a v sídlech s rozptýlenou slezskou zástavbou a vysoké náklady na jejich pořízení, provoz a údržbu
13. Převažující nízká rentabilita a přidaná hodnota místního hospodářství a jeho struktura, nízká produktivita práce a mnohdy zastaralé technické a technologické vybavení
14. Snížená retenční schopnost krajiny a existence lokalit ohrožených záplavami a svahovými deformacemi
15. Špatný technický stav mnoha objektů a ploch v obcích
16. Špatný technický stav povrchu pozemních komunikací, vysoká zátěž tranzitní dopravou v případě řady z nich a horší dopravní dostupnost veřejnou dopravou v malých a periferních sídlech
17. Vysoká nezaměstnanost, její negativní struktura a nedostatek pracovních příležitostí pro kvalifikované specializované pracovní síly nebo osoby se znevýhodněním na jedné straně a nedostatek kvalifikovaných a motivovaných pracovních sil pro rozvoj hospodářství v odvětvích s vyšší přidanou hodnotou
18. Vysoký podíl intenzivního zemědělství v ekonomicky i environmentálně méně příhodných podmínkách
19. Závislost významné části obyvatel na veřejné dopravě

3.3 PŘÍLEŽITOSTI

1. Existence systémů podpory rozvojových projektů a strategií
2. Existence zdrojů informací o příkladech dobré praxe v oblasti zemědělství a rozvoje venkova
3. Odstraňování bariér spojených s existencí státních hranic, pokračující evropská integrace
4. Oživení a měnící se struktura národního a regionálního hospodářství
5. Poptávka po zavádění alternativních zdrojů energií
6. Posilování významu metody LEADER pro rozvoj venkova
7. Probíhající a plánované rozsáhlé investice do dopravní a technické infrastruktury ze strany veřejného sektoru a investice soukromého podnikatelského sektoru
8. Rostoucí zájem společnosti o ochranu životního prostředí a krajiny
9. Zájem návštěvníků a turistů o domácí destinace
10. Zájem o bydlení na venkově v zázemí okolních měst ze strany solventních rodin s malými dětmi
11. Zájem o zdravý životní styl a o kvalitní a bezpečné potraviny
12. Zájem společnosti na posílení alternativních funkcí zemědělství a mimoprodukčních funkcí lesa

3.4 OHROŽENÍ

1. Demografické stárnutí obyvatel a růst rozdílů v životní úrovni
2. Klimatické změny a mimořádné projevy počasí (povodně, orkány, extrémní teploty)
3. Komplikovanost, nepřehlednost a nestabilita vnějšího institucionálního prostředí a rámců vnější podpory
4. Konflikty rozvojových záměrů s požadavky na udržitelný rozvoj obcí a ochranu přírody a krajiny nebo s individuálními zájmy jednotlivců a jejich organizací
5. Krajinářsky, urbanisticky a architektonicky nekonceptní nová výstavba
6. Legislativní bariéry a nevhodně nastavený právní a administrativní systém a systém technických norem

7. Migrace mladých, kvalifikovaných a jinak perspektivních obyvatel do měst, zejména z periferních obcí
8. Negativní změny rozpočtového určení daní
9. Pokračování procesu ekonomické a kulturní globalizace, oslabování lokálních sociálních a ekonomických vazeb a prohlubování závislosti regionu na vnějších zdrojích
10. Pronikání a šíření invazních druhů rostlin a živočichů
11. Slabá pozice venkova v systému řízení státu, nestabilita tohoto systému, nedostatek finančních zdrojů na podporu rozvoje venkova a konkurence jiných regionů při usilování o jejich získání
12. Snižování podílu trvale bydlících obyvatel
13. Změny v životním stylu a nárůst sociopatogenních jevů v souvislosti s přílivem nových obyvatel
14. Ztráta ekonomické konkurenceschopnosti a výkonnosti regionu a státu

PŘÍLOHY

1. Vymezení a základní údaje o území
2. Tematické mapy